

Explain the Expected Qualities of an Urban River as a Sustainable Public Place (Case Study: Isfahan, Ardabil, Ahvaz and Rasht)

Seyed Mojtaba Safdarnejad*

PhD in Urban Planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Iran University of Science and Technology, Tehran, Iran.

Kamran Mahboubi

Master students of Urban Planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Art University of Isfahan, Isfahan, Iran.

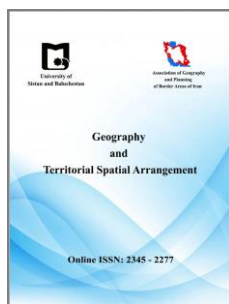

Safdarnejad, S.M & Mahboubi, K. (2021). [Explain the Expected Qualities of an Urban River as a Sustainable Public Place (Case Study: Isfahan, Ardabil, Ahvaz and Rasht)]. *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 11 (38), 147-180.

doi <http://dx.doi.org/10.22111/GAIJ.2021.6147>

Received:23/01/2020

Accepted:19/04/202

Keywords:

Urban River, River-Based Sustainable Public Place, Public Place Life Cycle, Consumer Behavior Model.

ABSTRACT

People with different motives such as connection with nature and spending leisure time are present in the urban space of riparian. Transforming all river-based urban spaces into "sustainable public places" is one of the missions of urban planning. such places, in order to be desired in its life cycle and impact on city / river / people and environment, have to be identified through observation, semi - structured interviews and analysis of closed questionnaire, data required to survey indices and criteria in case samples and to examine the validity of results, from smirnov and T - sample test to explain them with factor analysis in spss software. For this purpose, first the criteria and indicators of such places have been identified through literature review and then by reviewing case studies (Ardabil Baliqli, Isfahan Zayandehrood, Ahvaz Karun and Zarjoub Rasht rivers) and field studies of people and experts have been completed. Examination of case studies shows that river-based public places in these cities do not fully meet the motivations of the audience and do not meet their expectations. The research findings indicate that meeting the expectations and responding to the motivations of the presence of people can lead to the success and desirability of these places. Based on the literature on the subject and the opinion of the audience in the four rivers / cities studied, as well as the opinions of internal experts, the main manufacturer of the quality of sustainable river-based public spaces can be classified in the form of sustainability, endurance, Humanism, efficiency and effectiveness, publicity and openness, maintenance, cohesion and communication. Below these formations, criteria , indicators and related measures are completely included and can be displayed locally and at three levels: macro, intermediate and detailed. Identifying weaknesses and strengths will be very useful to improve the current situation or general guidance for future developments. As a general result, the required qualities should be provided by relying on sustainable public place formations and not briefly to the riparian.

Copyright©2021, Geography and Territorial Spatial Arrangement. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution- noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

Extended Abstract

1- Introduction

Intra-city rivers are a subset of urban areas of riverfront and one of the most important current issues of urban planning and design systems that integrate water

and the city through the function of "public open space". Urban design, by focusing on creating places for people, or in other words, "sustainable places", seeks to enhance the role of "sustainable public places" through location building (Mackenzie, 2015). Improving the urban space of rivers to a sustainable public place, while establishing the interaction of man, nature, society and city, causes human and social values, identity of the place, sense of belonging to the river, experience of connection with nature and environmental protection, as well as

*Corresponding Author: Seyed Mojtaba Safdarnejad
E-mail: Safdarnejad@Arch.iust.ac.ir

meeting people's expectations. And the motivation for their presence, along with the qualitative characteristics necessary to play the role of a river, can lead to the success of these places during their life cycle and to the connection point of the city, the river, the people and the environment; Now, considering the importance of the subject, the main concern of the present study is the vacuum of quality criteria for sustainable river-based public space, as a basis for locating and recognizing the current situation and future development policy.

2- Study Area

"River" means "river bed" is a natural and continuous flow of water in a long line through a land. An urban river is a waterway that used to be natural and now passes through densely populated areas; River crossing through the city is one of the manifestations of water in the city. Urban watersheds are potential spaces to become great public spaces for people, and the presence of natural water bodies is the main element of such spaces. Due to the multiplicity of rivers in the country and the impossibility of studying all of them, Baliqli Chai River of Ardabil, Zayandehrud of Isfahan, Karun of Ahvaz and Zarjoub, according to the research intent on using the river as a sustainable public place, among cities / rivers with more than 50,000 The selected population is more famous in terms of the relationship between the people, the city and the river, they are in different climates, they have a more prominent tourism role, they are the political and administrative center of the province and they have different backgrounds. In addition, a field study of the mental pattern of government managers, people, and experts has shown that the selected samples had a higher position among other river cities in the country.

3- Material and Methods

The present study is fundamental in terms of purpose; Because it seeks to expand the criteria and indicators of a sustainable public place with a focus on the river. On the other hand, based on these criteria and indicators, planning and design as well as evaluating the quality of existing public places are done, which is a developmental application in this regard. From the methodological point of view, it is based on measuring the error of the research process; It uses both qualitative and quantitative approaches and case study methods, content analysis and contextual theory. To analyze the research results, qualitative methods such as content analysis, coding, summarizing and classification and quantitative analysis methods (descriptive and

inferential statistics) to generalize it to the community using SPSS software have been done.

4- Result and Discussion

The present study is fundamental in terms of purpose; Because it seeks to expand the criteria and indicators of a sustainable public place with a focus on the river. On the other hand, based on these criteria and indicators, planning and design as well as evaluating the quality of existing public places are done, which is a developmental application in this regard. From the methodological point of view, it is based on measuring the error of the research process; It uses both qualitative and quantitative approaches and case study methods, content analysis and contextual theory. To analyze the research results, qualitative methods such as content analysis, coding, summarizing and classification and quantitative analysis methods (descriptive and inferential statistics) to generalize it to the community using SPSS software have been done.

5- Conclusion

Since the present study seeks to explain the qualities, criteria, indicators in a stable river-centered public place, regarding the process of developing quality criteria for a sustainable public place that after coding the data and classifying them under the main quality formations of such places and presented as research findings Is. After surveying the case samples and field survey, the status of river-based public sites has been evaluated and compared in detail by the researcher based on what was developed for detailed surveying and in the same table. Based on survey and field studies with different tools, the researcher assesses the quality status of river-centered public place in case samples based on the model of river-centered stable public place and according to his judgment, considers points for them and detailed status of case samples in the form Table presented. By comparing the scores of the four public places examined, one can compare them and see what strengths and weaknesses each has. The quality status of the selected case samples has been evaluated and compared according to the general score obtained from the opinions of people and researchers in terms of the desired criteria in the model of sustainable public place.

Keywords: Urban River, River-Based Sustainable Public Place, Public Place Life Cycle, Consumer Behavior Model.

6- References (Persian)

Bakhtiari, K. (2010). Tarahi Faza-ye Shahri Dar Kenar-e Ab (Ba Negaresh Bar Masil-haye Shahri)

- [The Design of Urban Space By the Water (By a View on Urban Watercourse,)]. Shahr va Sakhteman, (44-45), 36-39.
- Behmanesh, F., Taban, M. (2014). Barresi-e Meayar-haye Tarahi-e Faza-haye Shahri Dar Mahdoode-haye Ab Kenar [Investigation the Design Criteria of Urban Spaces in Waterfront Areas]. Avalin Confranc-e Meli-e Shahrsazi, Modiri-ye Shahri va Tosea-ye Paydar.
- <https://civilica.com/doc/361699/>
- Behzadfar, M. (2019). Osol-e Tarahi-ye Dalan-haye Darvazie-ye Shahr [The Design of City Gate Corridors Principles]. Daneshgah-e Elm va Sanat-e Iran, Chap-e Aval (1), Tehran.
- http://www.iust.ac.ir/book_treasure.php?mod=viewbook&book_id=76361&slc
- Charkhchian, M., DaneshPour, A. (2009). Barresi-ye Moalefe-haye Tarahi-ye Faza-haye Omomi-ye Pasokhgo [Investigating the Components of Responsive Public Space Design]. Joghrafia va barname rizi, 14 (4), 53-85.
- <https://www.noormags.ir/view/fa/magazine/number/94824>
- Charmchi Tousi, SH., Mohamadnia Gharayi, F. (2016). Barresi-ye Meayar-haye Vajed-e Arzesh-e Makan Sazi-ye Paydar Dar Behboud-e Tarahi-ye Makan-e Shahri [Investigating the Criteria of Sustainable Location Value in Improving Urban Location Design]. Sevomin Congre-ye Bein-ol-Melali-e Paydari Dar Memari – Dobei va Masdar, Emarat-e Motahede-ye Arabi, Daneshgah-e Azad-e Eslami-e Vahed-e Emarat.
- <https://civilica.com/doc/631822/>
- DaneshPour, A., Charkhchian, M. (2007). Faza-haye Omomi Va Avamel-e Moaser Bar Hayat-e Jamea [Public spaces and factors affecting the life of society]. Bagh-e Nazar, 4(7), 19-28.
- http://www.bagh-sj.com/article_64.html
- Divsalar, A., Shokri Firouz Jah, P., Ferdosi, S. (2011). Tahlil-e Moghayesei-e Baz Zende Sazi-e Faza-haye Shahri Iran Va Tajarob-e Jahani-e Movafagh Dar Hoze-ye Masil-ha Va Roodkhane-haye Shahri [Comparative Analysis of Resuscitation of Urban Spaces of Iran and Successful World Experiences in the Field of Ravines and Urban Rivers]. Paghoush-haye boum shenasi-e shahri, 2(4), 79-95.
- <http://ensani.ir/file/download/article/20150613132450-9916-38.pdf>
- Ebadi, S., Karimi Moshaver, M. (2013). Tabieen-e Moaalefeh-haye Moaaser Dar Tarahi-ye Makan-e Payedar Ba Tekieh Bar Meayar-haye Erteqaa-e Keifiyat-e Mohit [Explain the effective components in designing a sustainable place based on environmental quality improvement criteria]. Avalin Hamayesh-e Melli-ye Joghrafia, Shahrsazi Va Tovsee-ye Paidar, Tehran.
- <https://civilica.com/doc/266357/>
- Ektefaee, R., & Shahriari, SH. (2015). Taien-e Meayar-haye Tarahi-ye Faza-haye Shahri-ye Mojaver-e Karane-haye Abi Bar Mabna-ye Tajarob-e Jahani [Determining the Design Criteria of Urban Spaces Adjacent to Waterfronts Based on Global Experiences]. Sevomin Kongere-ye Bein-ol-Melali-e Omran, Memari va Toseae Shahri, Tehran.
- <https://civilica.com/doc/470695/>
- Elyasi, E. (2013). Osol-e Tarahi Shahri-ye Paydar Dar Hashie-ye Roodkhane-haye Shahri Ba Rooykard-e Toseae Paydar [Sustainable Urban Design Principles on the Urban Riversides with Sustainable Development Approach]. Avalin Confrance Meli Meamari va Shahrsazi Eslami va Tarsim-e Sima-ye Shahri Paydar ba Gozar az Meamari Irani-Eslami va Hoviat-e Gomshode An, Zahedan.
- <https://civilica.com/doc/421979/>
- Ghasemzadeh, B., Pajhohan, M., Hatami Nejad, H., Sajjad Zadeh, H. (2014). Taasir-e Khoshk Sali-ye Zayandehrod Dar Taamolot-e Ejtemaie Va Faza-haye Jamie Dar Esfahan [The effect of Zayandehrud drought on social interactions and collective spaces in Isfahan]. Mohit Shenasi, 40(2): 481-498.
- https://jes.ut.ac.ir/article_51214.html
- Golkar, K. (2000). Tarahi-ye Shahri Paidar Dar Shahr-haye Hashieh-ye Kavir [Sustainable urban design in desert cities]. Honar-haye Ziba, 8(1): 43-52.
- https://jhz.ut.ac.ir/article_14015.html
- Hasanipour, H., Sedigh, M. (2015). Ertegha-ye Taamolot-e Ejtemaie Dar Abkenar-haye Shahri Manjil [Promoting Social Interactions in Manjil Urban Waterfront]. Hamayesh-e Bein-ol-Melali-ye Meamari, Omran va Shahrsazi Dar Aghaz-e Hezare Sevom, Tehran.
- <https://civilica.com/doc/413734/>
- Karimi, Sh. Farsi Mohamadipour, A. (2013). Sanjesh-e Avamel-e Keifi-ye Taasirgozar Bar

- Faza-haye Shahri Ba Roikard-e Taamolat-e Ejtemaie (Nemome Movredi: Shahrak-e Baharan-e Sanandaj) [Assessing Qualitative Factors Affecting Urban Spaces with Social Interaction Approach (Case Study: Baharan Town, Sanandaj)]. Avalin Hamayesh-e Melli Joghrafia, Shahr-sazi Va Tovsee-ye Paidar, Tehran.
- <https://civilica.com/doc/266938/>
- Meshkin far, A. Zaker Haqiqi, K. (2015). Tarahi-ye Faza-ye Shahri Ba Taakid Bar Ehya-e Rodkhaneh [Urban space design with emphasis on river rehabilitation]. Conference-e Beinolmelali-ye Omran, Meamari Va Zir Sakht-haye Shahri, Tabriz.
- <https://civilica.com/doc/448078/>
- Mir Moghtadaee, m. (2006). Pishnahad-e Raveshi Bara-ye Tahlil-e Shakhshiat-e Shahr [Suggest a method for analyzing the personality of the city]. Mohit Shenasi, 32(39): 129-140.
- https://jes.ut.ac.ir/article_12355_28100d497ee8dc66e04612068ca42b29.pdf
- Mir Moghtadaee, m. (2009). Meayar-haye Sanjesh-e Emkan-e Sheklgiri, Sabt Va Enteqal-e Khaterat-e Jamie Dar Shahr; Motaleeh Movredi: Tehran [Criteria for assessing the possibility of formation, recording and transfer of collective memories in the city; Case study of Tehran]. Honar-haye Ziba – Meamari Va Shahr-sazi, 1(37): 5-16.
- https://journals.ut.ac.ir/article_27944_6a7c5a62c3542b1f0267d1d0e9cf3a83.pdf
- Moayadi, M. (2013). Zarorat-e Barnamerizi-ye Fazaha-ye Omomi Shahri-ye Bomi Bar Mabna-ye Olgo-ye Irani – Eslami Be Manzor-e Erteqaa-e Sath-e Hoviat-e Shahri [The need to plan indigenous urban public spaces based on the Iranian-Islamic model in order to improve the level of urban identity]. Dovamin Hamayesh-e Melli-ye Meamari Va Shahr-sazi-ye Eslami, Tabriz.
- <https://civilica.com/doc/289729/>
- Moien, M. (2007). Farhang-e Farsi-e Moien [Definite Persian Moien]. Entesharet-e Namn, (2), Tehran.
- <https://www.gisoom.com/book/1666180/%D>
- Mousapour, M. Y. (2017). Tahlili Bar Mabani-ye Hastishenasi Va Maafaratshenasi-ye Nazarieh-ye Barkhaste Az Zamineh [An analysis of the ontological and epistemological foundations of grounded theory]. Kimya-ye Honar, 6(25): 7-22.
- http://kimiahonar.ir/browse.php?a_id=1177&sid=1&slc_lang=fa
- Nasiri, M. (2015). Moalafe-haye Moaser Bar Tarahi-ye Faza-haye Shahri-ye Paidar [Components affecting the design of sustainable urban spaces]. Panjomin Confrance Beinolmelali-ye Tovsee-ye Paidar Va Omran-e Shahri, Esfahan.
- <https://civilica.com/doc/509621/>
- Noghsan Mohamadi, M.R. (1391). Tarahi-ye Faza-ye Shahri-ye Bomgara Dar Tovsee-haye Jadid-e Shahri: Ashti-ye Tovsee Va PAidari Ba Taakid-e Bar Tarahi-ye Bomgara Dar Khiaban-haye Shahr-e Yazd [Eco-friendly urban space design in new urban developments: Reconciliation of development and sustainability with emphasis on eco-friendly design in the streets of Yazd]. Meamari-ye Eghlim-e Garm Va Khoshk, 2(2): 81-98.
- http://smb.yazd.ac.ir/article_66_d2e66b5b945097d41b6c8e00a0b37bf7.pdf
- Pakzad, J. (2005). Rahnama-ye Tarahi-ye Faza-haye Shahri Dar Iran [Guide to the Design of Urban Spaces in Iran]. Sherkat-e Tarh va Nashr-e Payam-e Sima, Vezarat-e Maskan va Shahr-sazi va Meamari, Iran.
- <http://www.lib.ir/book/53757343/>
- Pakzad, J. (2006). Mabani Nazari Va Farayand-e Tarahi-ye Shahri [Theoretical Foundations and Urban Design Process]. Entesharat-e Shahidi, Chap-e Aval, Tehran.
- <https://arvinbookstore.com/%D8%AD%D8%B1%D B%8C>
- Pourjafar, M. (2013). Tarahi Shahri-ye Mohiti-e Ab Kenar [Environmental Urban Design of Waterfront]. Daneshgah-e Tarbiat Modares, Tehran.
- <https://arvinbookstore.com/%D8%AD>
- Rafeian, M., Taqavi, A.A., Khademi, M., Alipour, R. (2012). Baresi-ye Tatbiqui-ye Roikard-haye Sanjesh-e Keifiat Dar Tarahi-ye Faza-haye Omomi-ye Shahri [A comparative study of quality assessment approaches in the design of urban public spaces]. Meamari Va Shahr-sazi-ye Iran, 3(1): 35-43.
- http://www.isau.ir/article_61953.html
- Rashidpour, N., Saeidi rezvani, N. (2015). Moqayese-ye Tatbighi-ye Avamel-e Moaser Bar Movafaqiyat-e Faza-ye Omomi (Khiaban Va Park) Dar Zehn Va Raftar-e Shahr-vandan-e Ankara Va Tehran Ba Taakid Bar Naqsh-e

- Nezam-e Barnamerizi-ye Faza-ye Omomi [Comparative comparison of factors affecting the success of public space (street and park) in the minds and behavior of citizens of Ankara and Tehran with emphasis on the role of public space planning system]. *Motaleaat-e Shahri*, 3(14), 35-43.
http://urbstudies.uok.ac.ir/article_12998_930fd5d5ec5eb77bae3e812cca5e28ae.pdf
- Safdarnejad, M., Daneshpour, S.A., Behzadfar, M. (2019). Makan-haye Omomi-ye Paidar-e Rodkhaneh Mehvar Va Sazand-haye Moaser-e Bar Aan-ha (Nemone-haye Movredi: Rodkhane-haye Shahri-ye Balikhloo, Zayanderod, Karon Va Zarjob) [Sustainable river-centered public sites and structures affecting them (Case studies: Balikhloo, Zayandehrood, Karun and Zarjoub urban rivers)]. *Meamari Va Shahr-sazi-ye Arman Shahr*.
- Safdarnejad, M., Daneshpour, S.A., Behzadfar, M. (2020). Baresi Tahlili Tajdid-e Hayat-e Rodkhaneh-haye Shahri Be Masabeh-e Makan Omomi-ye Paidar Va Tabieen-e Model-e Mafhomi-ye Aan (Nemone Movredi: Baleqli Chai (Ardabil), Zayanderod (Esfahan), Karon (Ahvaz), Zarjob (rasht)) [Analytical study of urban river regeneration as a stable public place and explanation of its conceptual model (Case study: Baqli Chay (Ardabil), Zayandehrood (Isfahan), Karun (Ahvaz), Zarjoub (Rasht))]. *Meamari Va Shahr-sazi Iran*.
- Safdarnejad, M., Daneshpour, S.A., Behzadfar, M. (2020). Vakavi-ye Sazokar-haye Tajdid-e Hayat-e Rodkhaneh-haye Shahri Be Masabeh-e Makan-haye Omomi-ye Payedar [Investigation of urban river regeneration mechanisms as sustainable public places]. *Resaleh-ye Doctura-ye Daneshgah-e Elm Va Sanaat-e Iran, Tehran*.
- Seyed Abadi, M., Sardareh, A.A. (2013). Baresi-ye Zarfiat-ha Va Charchob-haye Hamrahi-ye Tarahi-ye Shahri Dar Hefazate Ecologic Va Bazzendehsazi-ye Rodkhane-haye Shahri: Nemomne Movredi rodkhane-ye Zarjob Va Gavhar rod-e Rasht [Investigating the capacities and frameworks of urban design support in ecological protection and regeneration of urban rivers: a case study of Zarjoub and Goharrood rivers in Rasht]. *Hamyesh-e Melli-ye Meamari, Farhang Va Modiri-ye Shahri*.
<https://civilica.com/doc/256231/>
- Sobati, A., Tousi, R. (2016). Barresi-e Prozhe-ye Tarahi-ye Faza-ye Shahri-ye Hashie-ye Roodkhane-ye Babolrood Va Mavanea Tahaghigh Paziri-ye Aan [Investigating the Urban Space Design Project of Babolrood river and its possibility barriers]. *Faslname-ye Elmi – Takhasosi-ye Meamari-ye Sabz, Sal-e Dovom*, (4).
<https://civilica.com/doc/681848/>
- Tibbalds, F., Taban, M. (2008). Sakhtan-e Shahr-haye Mardom Pasand: Ertegha-ye Mohit-e Omomi Dar Shahr-haye Kouchak Va Bozorg [Building Popular Cities: Improving the Public Environment in Small and Large Cities].
<https://www.gisoom.com/book/1582758/>
- Zekavat, K., Dehqan, Y. S. (2016). Model-e Modiri-ye Khalq-e Makan Va Moalefe-haye Sazandeh-e Keifiyat Dar Arse-ye Omomi [Management model of place creation and components of quality in the public area]. *Memari Va Shahr-sazi-e Arman Shahr*, 9(17), 215-224.
http://www.armanshahrjournal.com/article_44622_dc9caa09ea1ee4c059f0604030afa3f.pdf

7- References (English)

Akhavan, M. (2011). "Public spaces along new urban waterfronts. Study of public spaces along waterfronts in changing harbor cities in Europe: Barcelona, Genoa and Lisbon", Master degree, Politecnico di Milano, Italy.

<http://www.politesi.polimi.it/handle/10589/38761>

Al-Shams, Ahmed Raad; Ngah, Kamarudin; Zakaria, Zaherawati; Noord, Nazni; Zool Hilmie, Mohd; Sawal, Mohamed. (2013). "Waterfront Development within the Urban Design and Public Space Framework in Malaysia", *Asian Social Science*; Vol. 9, No. 10; Published by Canadian Center of Science and Education.

<http://www.ccsenet.org/journal/index.php/ass/article/view/29404>

American Planning Association (2017) "Characteristics and Guidelines of Great Public Spaces", Available at:

<https://www.planning.org/greatplaces/spaces/characteristics.htm>

Andini, D. N (2013). "EXPLORING THE SOCIAL LIFE OF URBAN RIVERFRONT PUBLIC SPACE A case study of Sudirman and Tendean Riverfront Quay in Banjarmasin", *LANTING Journal of Architecture*, V. 2, No. 1, pp. 36-50.

<https://edepot.wur.nl/176208>

- Bentley, I.; Alcock, A., Murrain, P., McGlynn, S.; Smith, G. (1985). "Responsive environments: A manual for designers", London, The Architectural Press.
- <https://www.routledge.com/Responsive-Environments/McGlynn-Smith-Alcock-Murrain-Bentley/p/book/9780750605663>
- Bertsch, H. (2008). "The key elements to successful waterfront design", Real Estate Weekly, 54, 39.
- <https://smartnet.niua.org/sites/default/files/resources/487-494.pdf>
- Breen, A.; Rigby, D. (Eds) (1994). "Waterfronts: cities reclaim their edge", Unitedstate, McGraw-Hill, Inc.
- <https://www.worldcat.org/title/waterfronts-cities-reclaim-their-edge/oclc/623819444>
- Bruttomesso, R. (2006). "Waterfront development: A strategic choice for cities on water", Waterfront Development Forum: China Maritime 2nd, Hongkong.
- https://www.harbourbusinessforum.com/download/60303_transcript.pdf
- Carmona, M. (2009). "Sustainable urban design: principles to practice", Journal of Sustainable Development, Vol. 12, No. 1, pp. 48-77.
- <https://scihub.se/https://doi.org/10.1504/IJSD.2009.027528>
- Carmona, M.; Heath, T.; Oc, T.; Tiesdell, S. (2003). "Public places, Urban spaces: The Dimension of Urban Design", Architectural press of Elsevier, Burlington.
- <https://www.routledge.com/Public-Places-Urban-Spaces-The-Dimensions-of-Urban-Design/Carmona/p/book/9781138067783>
- Carmona, M.; Punter, J. (1997). "The Design Dimension of Planning", Routledge, 432.
- <https://www.routledge.com/The-Design-Dimension-of-Planning-Theory-content-and-best-practice-for/Carmona-Punter/p/book/9780415512282>
- Carr, S.; Francis, M.; Rivlin, L.G.; Stone, A.M. (1992). "Public Space", Cambridge University press, Cambridge.
- <https://scihub.se/http://dx.doi.org/10.1016/j.jenvp.2012.07.002>
- Dempsey, N. (2009). "Are good-quality environments socially cohesive? Measuring quality and cohesion in urban neighborhoods", Town Planning Review 80 (3), pp. 315-345.
- <https://www.jstor.org/stable/27715105?seq=1>
- Gehl, J. (1987). "Life Between Buildings: Using Public Space", Van Nostrand Reinhold.
- https://www.academia.edu/29430383/jan_Gehl_Life_Between_Buildings
- Ghavampour, E. (2013). "Sustainability in Public Space and the Changing View of Nature", 6th Making Cities Liveable Conference, in conjunction with the Sustainable Transformation Conference, Melbourne (VIC).
- https://www.academia.edu/8422878/Sustainability_in_Public_Space_and_the_Changing_View_of_Nature
- Hou, D. (2009). "Urban Waterfront Landscape Planning", Master thesis, Blekinge Institute of Technology, Karlskrona, Sweden.
- <https://www.divaportal.org/smash/get/diva2:828355/FULLTEXT01.pdf>
- Hussein, H. (2006). "Urban recreational riverfronts: Successful revitalization elements", Journal of Design and the Built Environment, 1(2).
- <https://core.ac.uk/download/pdf/162013806.pdf>
- Jacobs, A.; Appleyard, D. (2007). "Toward an Urban Design Manifesto", Journal of the American Planning Association, pp. 112-120 (Published online: 26 Nov 2007.).
- <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01944368708976642>
- Jin, Jiayi (贾伊). "Urban Waterfront Regeneration - an evaluation of public open space in Kop van Zuid, Rotterdam", University of Nottingham, Nottingham, England.
- <https://www.researchgate.net/profile/Jiayi-Jin/publication/308061687>
- Kaplan, Cincin Seda; Erdoghan, Nevnihal (2016). "The Evaluation of waterfront as a public space in terms of the quality concept, case of Maltepe Fill Area", 13th International conference "Standardization, Prototypes and Quality: A means of Balkan countries collaboration", Brasov, Romania.
- https://www.researchgate.net/publication/335421842_The_Evaluation_of_Waterfront_as_a_Public_Space_in_Terms_of_the_Quality_Concept_Case_of_Maltepe_Fill_Area
- Kent, E. (尹···). "Mistakes by the Lake, River, or Sea", Available on:
- <https://www.pps.org/article/waterfrontsgonewrong>

- Krier, L. (2011). "The Architecture of Community", Washington, DC: Island Press.
<https://www.amazon.com/Architecture-Community-Leon-Krier/dp/1597265799>
- Lerup, L. (1972). "Environmental and Behavioral Congruence as a Measure of Goodness in Public Space: The case of Stockholm", *Ekistics*, 204, November, pp. 341-358.
- Lokaitou Sideries, A.; Banerjee, T. (1998): "Urban Design Downtowns: Poetics of Form", University of California press.
<https://www.amazon.com/Urban-Design-Downtown-Poetics-Politics/dp/0520209303>
- Lynch, K.; Hack, G. (1984). "Site Planning", MIT Press, Cambridge.
<https://scihub.se/https://doi.org/10.1177%2F0739456X8500500108>
- Mabel, J.;Lehman, S.; Sivam, A. (2013). "The sustainable design of Water's Edge Public Spaces in the Asia Pacific region: smaller scale Australian examples and case studies in Sydney, Hong Kong and Singapore", State of Australian Cities Conference.
<https://www.semanticscholar.org/paper/The-sustainable-design-of-Water's-Edge-Public-in-in-John-Lehmann/>
- Madanipour, A. (2003). "Public and Private Spaces of the city", Routledge, London a,d Newyork.
https://www.researchgate.net/publication/236144085_Public_and_Private_Space_of_the_City
- Marcus, C.C.; Francis, C. (1990). "People Place: Design Guidelines for Urban Open Space", Van Nostrand Reinhold, Newyork.
https://books.google.com/books/about/People_Place_s.html?id=tFVLm-A5hEgC
- MacKenzie, Annah (2015). "Place making And Place- Led Development", (Available at:
<https://www.pps.org/reference/placemaking-and-place-led-development-a-new>
- Mehta, V. (2014). "Evaluating Public Space", *Journal of Urban Design*, Volume 19, pp. 53-88.
https://www.researchgate.net/publication/263555452_Evaluating_Public_Space
- Moretti, M. (2008). "Cities on Water and Waterfront Regeneration: A Strategic Challenge for the Future", *Grundtvig, II meeting Rivers of Change-River/ Cities Warsaw, Poland.*
http://www.rivercities.nazwa.pl/www/download/m.moretti_warsaw2008.pdf
- New Zealand Ministry of Justice (2005). "National Guidelines for Crime Prevention through Environmental Design in Newzealand; Part 1: Seven Qualities of Safer Places", NewZealand.
<https://www.justice.govt.nz/assets/Documents/Publications/cpted-part-1.pdf>
- Oldenburg, R. (1989). "The Great Good Place: Café, Coffee shops, Community centers, Beauty Parlors, General Stores, Bars, Hangouts, and how they Get you Through the Day", Paragon House, Newyork.
https://books.google.com/books/about/The_Great_Good_Place.html?id=fmPaAAAAMAAJ
- Project for Public Spaces (2009-C). "9 Steps to Creating a Great Waterfront", Available on:
<https://www.pps.org/article/stepstocreatingagreatwaterfront>
- Project for Public Spaces (2009-D). "10 Qualities of a Great Waterfront Destination", Available on:
<https://www.pps.org/article/10-qualities-of-a-great-waterfront>
- Radfar, M.R. (2013). "A generic gramework for analyzing places in the public arena of cities: A mixed- methods syudy of cities across cultures", degree of Doctor of Philosophy, University of Northumbria, Newcastle, England.
http://nrl.northumbria.ac.uk/id/eprint/17559/1/radfar.mohammad_phd.pdf
- Rostami, R.; Lamit, H.; Khoshnava, S. M.; Rostami, R. (2016). "Successful public places: A case study of historical Persian gardens", *Urban Forestry & Urban Greening*, Volume 15, pp. 211-224.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1618866715001211>
- Rukiah, S.; Zainora, M. (2012). "Green infrastructure in waterfront development towards achieving sustainable environment: the case of Muar riverside", *Malaysia*, pp. 1-6.
<https://publications.waset.org/9999016/sustainable-urban-waterfronts-using-sustainability-assessment-rating-system>
- Scottish Executive (۲۰۱۷). "Designing Places: A Policy Statement for Scotland", pp. 11-12.
https://www.pkc.gov.uk/media/10571/DesigningStreets/pdf/Designing_Streets.pdf?m=634787375524630000

Torre, L.A. (1989). "Waterfront development", Newyork, Van Nostrand Reinhold.

<https://www.worldcat.org/title/waterfront-development/oclc/582036779>

Urban Design Associate (2005). "Sustainability framework", Toronto: Toronto waterfront Revitalization corporation, PP. 41.

<https://waterfrontoronto.ca/nbe/wcm/connect/waterfront/bcc3810a-b3ae-46bd-b9b5-fc88d52f90c8/4a1fe4722fcae.pdf?MOD=AJPERES>

Urban Redevelopment Authority of Singapore (2018). "What makes a good public space", Accessible at:

<https://www.ura.gov.sg/ms/OurFavePlace/about/a-good-public-place>

Van Raaij, W.F. (1983). "Shopping Center Evaluation and Patronage in the city of Rotterdam", Economic Psychology, 27.

<http://alexandria.tue.nl/openaccess/Metis124381.pdf>

Waterfront center (1999). "Urban Waterfront Manifesto ",Cape May, New Jersey, USA.

<http://www.waterfrontcenter.org/about/manifesto.htm>

Whyte, W.H. (1980)."The Social Life of Small Urban Spaces". Project for Public Space, New York.

<https://www.booksfree.org/the-social-life-of-small-urban-spaces-by-william-h-whyte-pdf/>

Xue, Bin Xia; Bi, Bing Shi. (2012). "The Evaluation on the Suitability of Public Place in Contemporary Urban Design", Advanced Materials Research : Advances in Civil Engineering and Architecture Innovation, Vol. 368-373, pp. 1862-186.

<https://scihub.se/http://dx.doi.org/10.4028/www.scientific.net/AMR.368-373.1862>

Yassin, A. B., Eves, C.; Mcdonagh, J. (2010). "An Evolution of waterfront Development in Malaysia", 16th Pacific Rim Real Estate Society Conference Wellington, pp 1-17.

<https://eprints.qut.edu.au/39541/>

Li Zhang, M.S. (2002). "AN EVALUATION OF AN URBAN RIVERFRONT PARK; RIVERFRONT PARK, SPOKANE, WASHINGTON", A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of MASTER OF SCIENCE IN LANDSCAPE ARCHITECTURE, WASHINGTON STATE UNIVERSITY The Department of Horticulture and Landscape Architecture.

<https://research.libraries.wsu.edu/xmlui/handle/2376/75>

تبیین کیفیت‌های مورد انتظار از رودخانه شهری به‌عنوان یک مکان عمومی پایدار (مورد شناسی: اصفهان، اردبیل، اهواز و رشت)

سید مجتبی صفدرنژاد* (دکتری شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران)
کامران محبوبی (دانشجوی ارشد برنامه‌ریزی شهری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران)

چکیده

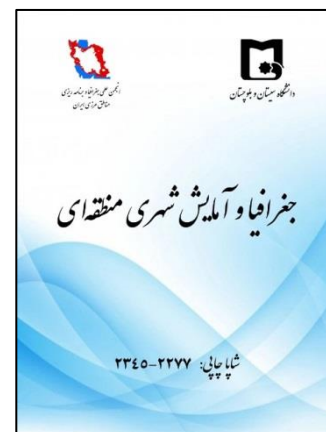
مردم با انگیزه‌های متفاوتی همچون ارتباط با طبیعت و گذراندن اوقات فراغت خود در فضاهای رودکنار شهری حضور می‌یابند؛ از این رو تبدیل همه فضاهای شهری مبتنی بر رودخانه‌ها به «مکان عمومی پایدار» می‌بایست در زمره رسالت‌های شهرسازی قرار گیرد. چنین مکان‌هایی، برای مطلوب ماندن در چرخه حیات خود و اثرگذاری بر شهر، رودخانه، مردم و محیط‌زیست باید کیفیت‌های متعددی داشته باشند؛ در پژوهش حاضر نیز نخست از طریق مرور ادبیات شاخص‌ها و معیارهای کیفیت، مکان‌های عمومی پایدار رودخانه‌محور شناسایی و استخراج شد و سپس با بررسی میدانی، نظرات مردم و کارشناسان در نمونه‌های موردی (رودخانه‌های بالیقلی اردبیل، زاینده‌رود اصفهان، کارون اهواز و زرجوب رشت) از طریق مشاهده، مصاحبه نیمه‌ساختار یافته و تکمیل پرسشنامه بسته، داده‌های لازم برای نظرسنجی شاخص‌ها و معیارها در نمونه‌های موردی گردآوری شدند و برای بررسی اعتبار نتایج، از آزمون اسمیرنوف و t تک‌نمونه‌ای در جهت تبیین آن‌ها به کمک تحلیل عاملی در نرم‌افزار spss پرداخته شده است. یافته‌های پژوهش بیانگر آن است که برآورده شدن انتظارات و پاسخ به انگیزه‌های حضور مردم، می‌تواند به موفقیت و مطلوبیت این مکان‌ها بیانجامد و سازنده اصلی کیفیت مکان‌های عمومی پایدار رودخانه‌محور را می‌توان در قالب پایداری، تاب‌آوری، انسان‌مداری، کارایی و اثربخشی، همگانی و بازبودن، نگهداری و پرورش، انسجام و ارتباط طبقه‌بندی کرد. در ذیل این شاخص‌ها، معیارها و سنجه‌های مرتبط به‌طور کامل گنجانده شده که ارزیابی نقاط ضعف و قوت آن‌ها، برای بهبود وضع موجود یا راهنمایی عام برای توسعه‌های آتی در سه سطح کلان، میانی و تفصیلی، کارایی زیادی خواهد داشت. به‌عنوان یک نتیجه کلی می‌توان گفت کیفیت‌های موردنیاز، باید با اتکاء بر سازنده‌های مکان عمومی پایدار تأمین شوند و به محدوده رودکنار خلاصه نمی‌شوند.

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۴ بهمن ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش: ۳۰ فروردین ۱۴۰۰

صفحات: ۱۸۰-۱۴۷

کلید واژه‌ها:

رودخانه شهری، مکان عمومی پایدار
رودخانه‌محور، چرخه حیات مکان
عمومی، مدل رفتار مصرف‌کننده.

مقدمه

برخورداری از مرکزیت سیاسی از دیگر دلایل انجام پژوهش در نمونه‌های مطالعاتی است.

پیشینه پژوهش

بررسی پژوهش‌های انجام‌شده داخلی و خارجی نشان می‌دهد که کرییر (۲۰۱۱)، نفوذپذیری، رنگ تعلق، حس مکان و دلپذیری را به‌عنوان کیفیات طراحی رودکنارها مطرح کرده‌است (۱۲۳-۱۲۷). آندینی (۲۰۱۱) ضمن تمرکز بر فضای عمومی به‌عنوان قرارگاه، توصیه‌های جذابیت‌های آب، دسترس‌پذیری، امکانات عمومی، کاربری و فعالیت، هویت، مدیریت و نگهداری از طریق رویکرد مردم مینا را ارائه داده‌است. میبل و همکاران (۲۰۱۳) فضاهای عمومی لبه آب را کلید هویت و تصویر ادراک‌شده از مکان می‌دانند که در عین نمایش پیوندهای زیست‌محیطی، کاربری‌های مختلط را ترغیب می‌کنند، به حفاظت میراث طبیعی و ترویج استفاده مجدد می‌پردازند، شهرسازی سبز را اعمال می‌کنند، اتصالات با/ در میان شبکه‌های شهری را گسترش داده و حفظ می‌کنند و انرژی‌های تجدیدپذیر را تحت کنترل درمی‌آورند. کاپلان و اردوغان (۲۰۱۶) به ارزیابی پروژه آب‌کناری مال تپه در قالب کیفیات فضای عمومی پرداخته‌اند. بختیاری (۱۳۸۹) سه ویژگی مورد انتظار از رودخانه فصلی را شامل انطباق‌پذیری، آرامش و ایمنی معرفی کرده است. بهمنش و تابان (۱۳۹۳) ضوابط و معیارهای طراحی فضاهای شهری آب‌کناری را در قالب نفوذپذیری کالبدی-بصری، حفاظت اکولوژیک محیط طبیعی، توجه به زمینه طراحی، فعالیت‌ها، سرزندگی و امنیت ارائه کرده‌اند. اکتفایی و شهریاری (۱۳۹۴) ضوابط و معیارهای طراحی کرانه‌های آبی را در قالب کارایی، سرزندگی، هویت و پایداری دسته‌بندی و اهداف، راهبردها و سیاست‌های طراحی را ارائه کرده‌اند. حسنی‌پور و صدیق (۱۳۹۴) معتقدند که

رودخانه‌های درون‌شهری، زیرمجموعه فضاهای شهری رودکنار و از مهم‌ترین موضوعات کنونی نظام‌های برنامه‌ریزی و طراحی شهری هستند که به‌واسطه عملکرد «فضای باز عمومی» موجب یکپارچگی آب و شهر می‌شوند (الشمس و همکاران، ۲۰۱۳: ۷۷). طراحی شهری، با تمرکز بر آفرینش مکان‌هایی برای مردم یا به‌عبارتی دیگر «مکان‌های پایدار»، در پی ارتقای نقش «مکان‌های عمومی پایدار» از طریق مکان‌سازی است (مکنزی، ۲۰۱۵). ارتقای فضای شهری رودخانه‌ها به مکان عمومی پایدار، ضمن برقراری ارتباط متقابل انسان، طبیعت، جامعه و شهر، سبب بروز ارزش‌های انسانی و اجتماعی، هویت مکان، حس تعلق به رودخانه، تجربه ارتباط با طبیعت و حفاظت از محیط‌زیست می‌شود. همچنین برآوردن انتظارات مردم و انگیزه حضور آن‌ها، در کنار ویژگی‌های کیفی لازم برای ایفای نقش رودخانه، می‌تواند به موفقیت این مکان‌ها در طول چرخه حیات آن‌ها و به نقطه اتصال شهر، رودخانه، مردم و محیط‌زیست بیانجامد. با توجه به اهمیت موضوع، دغدغه اصلی پژوهش حاضر نیز خلأ معیارهای کیفیت مکان عمومی پایدار رودخانه‌محور، به‌عنوان مبنای مکان‌سنجی و تشخیص وضع موجود و سیاست‌گذاری توسعه آتی است. این پژوهش با هدف ارتقای فضاهای عمومی پیرامون رودخانه به مکان پایدار، به تبیین معیارهای کیفیت پایدار آن‌ها در قالب پاسخ به دو پرسش اصلی «وضعیت فضاهای رودکنار شهری چگونه است؟ و معیارهای سنجش کیفیت پایدار این مکان‌ها چیست؟» در شهرهای اردبیل، اصفهان، اهواز به‌عنوان نمونه‌های موفق و شهر رشت به‌عنوان نمونه ناموفق می‌پردازد. همچنین وجود طرح‌های مطالعات شناختی و میزان محبوبیت و آوازه رودخانه‌ها، تراکم جمعیتی و

الف. مفهوم مکان عمومی پایدار رودخانه محور

«مکان‌های عمومی پایدار رودخانه محور»، بخشی از فضاهای باز و عمومی شهر به‌عنوان شالوده مکان‌هایی خاص، دارای هویت ویژه و کاراکتر متمایز اجتماعی هستند که با محوریت رودخانه شکل گرفته (صفدرنژاد، دانشپور و بهزادفر، ۱۳۹۸: ۱۵) و با معنا و کارکردهای عمومی همراه هستند (Madanipour, 2003). چنین مکان‌هایی، «همگانی، باز و پایدار (در ابعاد اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی)، مبتنی بر حضور رودخانه سالم (به‌عنوان سامانه زیستی باز و سرشار از تنوع) و آب پاکیزه جاری (به‌عنوان عنصر ارزش‌آفرین) و با حداقل مداخلات انسانی هستند که برای استفاده عموم و حیات اجتماعی و تعامل آن‌ها سازمان‌دهی شده‌اند. در این مکان‌های عمومی، به‌عنوان محل تلاقی، تعامل و تلفیق انسان و سه‌گانه شهر، جامعه و طبیعت، رودخانه مطابق با ویژگی‌ها و رفتارهای طبیعی خود، آزادانه به حیات پایدار و ایفای نقش می‌پردازد؛ شهروندان به‌صورت امن و ایمن، برای ارتباط مستقیم با طبیعت، تعامل با هم و گذران فراغت از آن استفاده می‌کنند و شهر نیز در تاب‌آوری متقابل با رودخانه، از آن برای ارتباط با طبیعت بهره می‌جوید» (صفدرنژاد، دانشپور، بهزادفر، ۱۳۹۹: ۲).

ب. کیفیات طراحی شهری

کیفیت فضای شهری، بر فرد و اجتماع تأثیر می‌گذارد و از آنجاکه در این عرصه‌ها، شخصیت اجتماعی افراد شکل می‌گیرد، معیار سنجش مطلوبیت شهرها محسوب می‌شوند. بنابر گفته لینچ، از علل اولیه پدیدآمدن و رشد طراحی شهری، توجه به کیفیت فضاهای شهری است که از طریق ارتقای کیفیت محیط کالبدی همگانی، به ارتقای کیفیت زندگی انسان کمک می‌کند (رفیعیان و همکاران، ۱۳۹۱: ۳۶). رودکنارها، نوعی فضای شهری آب‌کناری هستند؛

استفاده بهینه آب‌کناره‌ها، افزایش امکانات رفاهی، بهینه‌سازی خدمات شهری و ایجاد بسترهای چندعملکردی و قابل‌تجهیز توسط استفاده‌کنندگان، رابطه تنگاتنگی با افزایش تعاملات اجتماعی دارد. ثباتی و طوسی (۱۳۹۵) به بیان اهداف پیوستگی و یکپارچگی مجموعه در سازمان فضایی شهر، پایداری زیست‌محیطی، کالبد و معماری هویت‌مند در مجموعه و بافت پیرامون، کارایی، خوانایی و همه‌شمولی، مطلوبیت منظر طبیعی و مصنوع پرداخته‌اند.

مبانی نظری

«رودخانه» به معنی «بستر رود» (معین، ۱۳۸۶: ۱۱۸۸)، جریانی طبیعی و پیوسته از آب در خطی طولانی در میان یک سرزمین است (فرهنگ لغات لانگمن). رودخانه شهری، مسیری از آب است که پیش‌تر، طبیعی بوده و اکنون، از میان محدوده‌ای پرجمعیت عبور می‌کند (Ilhan & Ozdemir, 2014, 21). عبور رودخانه از میان شهر، یکی از انواع تجلی‌های آب در شهر است (پاکزاد، ۱۳۸۵: ۸۶) و (Breen & Rigby, 1994: 10). محل تلاقی آب با خشکی، با عناوین مختلف لبه‌آب، کرانه‌آب، کناره، ساحل، آب‌کنار، رودکنار و ساحل رودخانه نامیده می‌شود (ایلهان و اوزدمیر، ۲۰۱۴: ۳). آب‌کنار، ناحیه تلاقی آب و خشکی (Hou, 2009: 53)، محدوده شهری در ارتباط مستقیم با آب (مورتی، ۲۰۰۸)، پهنه تعامل میان توسعه شهری و آب (Yassin & et al, 2010)، محل گردهمایی نیازهای آب، شهر و ساکنان (حسین، ۲۰۰۶: ۳) و به‌مثابه مکانی است که زمین را با آب یکپارچه می‌کند و برای مردم جاذبه طبیعی دارد (Li Zhang, 2002). آب‌کنارهای شهری، فضاهایی بالقوه برای تبدیل به فضاهای عمومی عالی برای مردم هستند که حضور بدنه آب طبیعی، عنصر اصلی چنین فضاهایی است (آندینی، ۲۰۱۱: ۴۹).

تبیین کیفیت های مورد انتظار از رودخانه شهری به عنوان یک مکان عمومی پایدار (موردشناسی: اصفهان، اردیبهشت، بهار و بهار ۱۳۹۸)

از این رو با بررسی ادبیات در باب موضوعات طراحی فضاهای شهری و مکان های عمومی موفق، آب کنار / رود کنار موفق، پایداری فضاهای شهری و مکان های عمومی و نیز پایداری آب کنارها / رود کنارها، به استخراج معیارهای سازنده این کیفیت ها پرداخته شده است. نتایج این بررسی در قالب جدول (۱) ارائه شده است.

جدول ۱. معیارهای کیفی عام و خاص مکان های عمومی موفق، مکان های پایدار، آب کنار موفق و آب کنار پایدار (م.م: مکان موفق، م.پ: مکان پایدار، آ.م: آب کنار موفق، آ.پ: آب کنار پایدار)

م.م	م.پ	آ.م	آ.پ	نام نویسنده (سال)	معیارها و هنجارهای کیفی
*	*	*	*	لرپ (۱۹۷۲)، تیبالدز (۱۳۸۷)، لینچ و هاگ (۱۹۸۴)، برین (۱۹۹۴)، لوکایتو سیدریز و بانرجی (۱۹۹۸)، برتس (۲۰۰۸)، ایلهان و اوزدمیر (۲۰۱۴)؛ پاکزاد (۱۳۸۴)، نقصان محمدی و همکاران (۱۳۹۱)، سیدآبادی و سرده (۱۳۹۲)، پورجعفر (۱۳۹۲)، اکتفایی و شهریاری (۱۳۹۴)، ثباتی و طوسی (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).	انسجام و یکپارچگی (وحدت)
*	*	*	*	لوکایتو سیدریز و بانرجی (۱۹۹۸).	زیبایی بدنه
*	*	*	*	جیکوبز و ایلبارد (۲۰۰۷)، اولدنبرگ (۱۹۹۹)، کارمونا و همکاران (۲۰۰۳)، جین (۲۰۱۳)، ایلهان و اوزدمیر (۲۰۱۴)، گلکار (۱۳۷۹)، پاکزاد (۱۳۸۴)، دانشپور و چرخچیان (۱۳۸۶)، نقصان محمدی و همکاران (۱۳۹۱)، رفیعیان و همکاران (۱۳۹۱)، پورجعفر (۱۳۹۲)، کریمی و همکاران (۱۳۹۲)، عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲)، بهمنش و تابان (۱۳۹۳)، اکتفایی و شهریاری (۱۳۹۴)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، چرمچی طوسی و محمدنیقراپی (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).	سرزندگی و پویایی
*	*	*	*	لرپ (۱۹۷۲).	قابلیت پیش بینی فضا
*	*	*	*	جیکوبز و ایلبارد (۱۹۸۷).	دسترسی به فرصت ها
*	*	*	*	کارمونا و پانتر (۱۹۹۷)، بنتلی و همکاران (۱۹۸۵)، دولت اسکاتلند (۲۰۱۷)؛ رفیعیان و همکاران (۱۳۹۱)، کریمی و همکاران (۱۳۹۲)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۸).	نفوذپذیری
*	*	*	*	تیبالدز (۱۳۸۷)، کار و همکاران (۱۹۹۲)	مقیاس انسانی
*	*	*	*	لرپ (۱۹۷۲).	خلوت جویی
*	*	*	*	لرپ (۱۹۷۲)، اولدنبرگ (۱۹۹۹)، کار و همکاران (۱۹۹۲)، لوکایتو سیدریز و بانرجی (۱۹۹۸).	ارائه تسهیلات مناسب
*	*	*	*	لوکایتو سیدریز و بانرجی (۱۹۹۸)، گروه ضربت طراحی شهری (۱۹۹۹).	فعالیت های مختلف
*	*	*	*	مارکوس و فرانسیس (۱۹۹۰)، اولدنبرگ (۱۹۹۹)، PPS (۲۰۰۹)، آندینی (۲۰۱۱)، انجمن برنامه ریزان آمریکا (۲۰۱۷)، دولت اسکاتلند (۲۰۱۷)؛ پاکزاد (۱۳۸۴)، میرمقتدایی (۱۳۸۵)، مؤیدی (۱۳۹۲)، نصیری (۱۳۹۴)، چرمچی طوسی و محمدنیقراپی (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).	حضورپذیری (پذیرای همه کاربران)
*	*	*	*	کار و همکاران (۱۹۹۲)، لوکایتو سیدریز و بانرجی (۱۹۹۸)، مرکز آیکناری (۱۹۹۹)، PPS (۲۰۰۹)، آندینی (۲۰۱۱)؛ پاکزاد (۱۳۸۴)، میرمقتدایی (۱۳۸۵ و ۱۳۸۸)، دانشپور و چرخچیان (۱۳۸۶)، مؤیدی (۱۳۹۲)، بهزادفر (۱۳۹۶).	دعوت کنندگی
*	*	*	*	لینچ و هاگ (۱۹۸۵)، بنتلی و همکاران (۱۹۹۸)، PPS (۲۰۰۹)؛ رستمی و همکاران (۲۰۱۶)، دانشپور و چرخچیان (۱۳۸۶)، چرخچیان و دانشپور (۱۳۸۸)، رفیعیان و همکاران (۱۳۹۲)، کریمی و همکاران (۱۳۹۲)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).	تنوع یا گوناگونی (عملکردی / کالبدی)
*	*	*	*	وایت (۱۹۸۰)، تیبالدز (۱۳۸۷)، گل (۱۹۸۷)، مارکوس و فرانسیس (۱۹۹۰)، کار و همکاران (۱۹۹۲)، پانتر و کارمونا (۱۹۹۷)، اداره بازسازی شهری سنگاپور (۲۰۱۸)؛ دانشپور و چرخچیان (۱۳۸۶)، رشیدپور و سعیدی رضوانی (۱۳۹۴)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).	آسایش اقلیمی
*	*	*	*	اولدنبرگ (۱۹۹۹)؛ ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).	تبدیل پذیری (عملکردی / کالبدی)
*	*	*	*	لرپ (۱۹۷۲)، لینچ و هاگ (۱۹۸۵)، گل (۱۹۸۷)، بنتلی و همکاران (۱۹۹۸)؛ پاکزاد (۱۳۸۴)، رفیعیان و همکاران (۱۳۹۲)، کریمی و همکاران (۱۳۹۲)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).	تناسبات بصری
*	*	*	*	لینچ و هاگ (۱۹۸۵)، آندینی (۲۰۱۱)؛ پاکزاد (۱۳۸۴)، عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵).	محصوریت
*	*	*	*	لرپ (۱۹۷۲)، تیبالدز (۱۳۸۷)، کار و همکاران (۱۹۹۲).	پاسخگویی به نیازها

	*	*	مارکوس و فرانسس (۱۹۹۰)، پانتر و کارمونا (۱۹۹۷)، اخوان (۲۰۱۱)؛ پورجعفر (۱۳۹۲)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).
		*	گل (۱۹۸۷)، براون و همکاران (۲۰۰۹)؛ مؤیدی (۱۳۹۲)، عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).
	*	*	مرکز رودکناری (۱۹۹۱)، مرکز آبکناری (۱۹۹۹)، گروه ضربت طراحی شهری (۱۹۹۹)، کارمونا و همکاران (۲۰۰۳)، بروتومسو (۲۰۰۶)، دمپسی (۲۰۰۹)، آندینی (۲۰۱۱)، میبل و همکاران (۲۰۱۳)، انجمن برنامه‌ریزان آمریکا (۲۰۱۷)؛ گلکار (۱۳۷۹)، میرمقتدایی (۱۳۸۵ و ۱۳۸۸)، چرخچیان و دانشپور (۱۳۸۸)، نقصان محمدی و همکاران (۱۳۹۱)، رشیدپور و سعیدی رضوانی (۱۳۹۴)، چرمچی طوسی و محمدنیاقربایی (۱۳۹۵)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).
		*	گروه ضربت طراحی شهری (۱۹۹۹)؛ بهزادفر (۱۳۹۶).
		*	لروپ (۱۹۷۲).
		*	تیبالدز (۱۳۸۷)، کار و همکاران (۱۹۹۲)، بنتلی و همکاران (۱۹۹۸)، رادفر (۲۰۱۳)، دولت اسکاتلند (۲۰۱۷)؛ پاکزاد (۱۳۸۴)، چرخچیان و دانشپور (۱۳۸۸)، مؤیدی (۱۳۹۲)، رشیدپور و سعیدی رضوانی (۱۳۹۴)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).
		*	بنتلی و همکاران (۱۹۹۸)، براون و همکاران (۲۰۰۹)؛ گلکار (۱۳۷۹)، مؤیدی (۱۳۹۲)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).
	*		پاکزاد (۱۳۸۴)، الیاسی (۱۳۹۲).
	*		پاکزاد (۱۳۸۴).
	*		پاکزاد (۱۳۸۴)، دیوسالار و همکاران (۱۳۹۰).
	*		آندینی (۲۰۱۱).

ادامه جدول ۱. معیارهای کیفی عام و خاص مکان‌های عمومی موفق، مکان‌های پایدار، آبکنار موفق و آبکنار پایدار

م. م	م. پ	م. م	آ. آ	آ. پ	نام نویسنده (سال)	معیارها و هنجارهای کیفی
*	*	*	*	*	تیبالدز (۱۳۸۷)، اولدنبرگ (۱۹۹۹)، بنتلی و همکاران (۱۹۹۸)، PPS، (۲۰۰۹)، PPS (D-۲۰۰۹)، قوام‌پور (۲۰۱۳)، انجمن برنامه‌ریزان آمریکا (۲۰۱۷)؛ گلکار (۱۳۷۹)، پاکزاد (۱۳۸۴)، نقصان محمدی و همکاران (۱۳۹۱)، پورجعفر (۱۳۹۲)، الیاسی (۱۳۹۲)، کریمی و همکاران (۱۳۹۲)، اکتفایی و شهریاری (۱۳۹۴)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).	انعطاف‌پذیری
		*			لروپ (۱۹۷۲).	میزان اطلاعات (آموزش)
	*	*	*	*	لروپ (۱۹۷۲)، لینچ و هاگ (۱۹۸۵)، تیبالدز (۱۳۸۷)، جیکوبز و ایلپارد (۱۹۸۷)، گل (۱۹۸۷)، کار و همکاران (۱۹۹۲)، پانتر و کارمونا (۱۹۹۷)، بنتلی و همکاران (۱۹۹۸)، لوکایتو سیدریز و بانرجی (۱۹۹۸)، اولدنبرگ (۱۹۹۹)، دمپسی (۲۰۰۹)، PPS (۲۰۰۹)، ایلهان و اوزدمیر (۲۰۱۴)؛ گلکار (۱۳۷۹)، رفیعیان و همکاران (۱۳۹۲)، کریمی و همکاران (۱۳۹۲)، مؤیدی (۱۳۹۲)، پورجعفر (۱۳۹۲)، عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲)، کریمی و همکاران (۱۳۹۲)، مؤیدی (۱۳۹۲)، اکتفایی و شهریاری (۱۳۹۴)، ثباتی و طوسی (۱۳۹۵)، چرمچی طوسی و محمدنیاقربایی (۱۳۹۵)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).	خوانایی (الگوی فعالیتی و شکل کالبدی)
*	*	*	*	*	لروپ (۱۹۷۲)، گل (۱۹۸۷)، کار و همکاران (۱۹۹۲)، وزارت دادگستری نیوزلند (۲۰۰۵)، PPS، (۲۰۰۹)، روکیاه و زینورا (۲۰۱۲)، رادفر (۲۰۱۳)، ایلهان و اوزدمیر (۲۰۱۴)، دولت اسکاتلند (۲۰۱۷)؛ گلکار (۱۳۷۹)، رادفر (۲۰۱۳)، میرمقتدایی (۱۳۸۵ و ۱۳۸۸)، دانشپور و چرخچیان (۱۳۸۶)، چرخچیان و دانشپور (۱۳۸۸)، عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲)، بهمنش و تابان (۱۳۹۳)، مؤیدی (۱۳۹۲)، رشیدپور و سعیدی رضوانی (۱۳۹۴)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).	امنیت
	*	*	*	*	گل (۱۹۸۷)، وزارت دادگستری نیوزلند (۲۰۰۵)، حسین (۲۰۰۶)، PPS، (۲۰۰۹)، آندینی (۲۰۱۱)، روکیاه و زینورا (۲۰۱۲)، ایلهان و اوزدمیر (۲۰۱۴)، مهتا (۲۰۱۴)، انجمن برنامه‌ریزان آمریکا (۲۰۱۷)، دولت اسکاتلند (۲۰۱۷)، دولت اسکاتلند (۲۰۱۷)، گلکار (۱۳۷۹)، پاکزاد (۱۳۸۴)، دانشپور و چرخچیان (۱۳۸۶)، دیوسالار، شگری فیروزجاه و فردوسی (۱۳۹۰)، عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲)، کریمی و همکاران (۱۳۹۲)، رشیدپور و سعیدی رضوانی (۱۳۹۴)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).	ایمنی
		*			تیبالدز (۱۳۸۷)، پانتر و کارمونا (۱۹۹۷)، لوکایتو سیدریز و بانرجی (۱۹۹۸)؛ بهزادفر (۱۳۹۶).	پیاده‌مداری
	*	*	*	*	لروپ (۱۹۷۲)، تیبالدز (۱۳۸۷)، لینچ و هاگ (۱۹۸۵)، مرکز سواحل (۱۹۹۱)، اولدنبرگ (۱۹۹۹)، بنتلی و همکاران (۱۹۹۸)، لوکایتو سیدریز و بانرجی (۱۹۹۸)، گروه ضربت طراحی شهری (۱۹۹۹)، مرکز آبکناری (۱۹۹۹)، حسین (۲۰۰۶)، بروتومسو (۲۰۰۶)، کنت (۲۰۰۷)، کارمونا (۲۰۰۹)، PPS، (۲۰۰۹)، آندینی (۲۰۱۱)، روکیاه و زینورا (۲۰۱۲)، زو و بی (۲۰۱۲)، میبل و همکاران (۲۰۱۳)، الشمس و همکاران (۲۰۱۳)، ایلهان و اوزدمیر (۲۰۱۴)، رستمی و همکاران (۲۰۱۶)؛ پاکزاد (۱۳۸۴)، دانشپور و چرخچیان (۱۳۸۶)، چرخچیان و دانشپور (۱۳۸۸)، نقصان محمدی و همکاران (۱۳۹۱)، پورجعفر (۱۳۹۲)، عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲)، اکتفایی و شهریاری (۱۳۹۴)، مشکین فر و ذاکر	گوناگونی و تنوع (کاربری، فعالیتی، فضایی، رفتاری)

تیمین کیفیت های مورد انتظار از رودخانه شهری به عنوان یک مکان عمومی باید از (موردشناسی: اصفهان، اردیبهشت، اهبوازورشت)

			حقیقی (۱۳۹۴)، رشیدپور و سعیدی رضوانی (۱۳۹۴)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).
	*	*	انتبایق پذیری تیبالدز (۱۳۸۷)، لینچ و هاگ (۱۹۸۵)، مینیل و همکاران (۲۰۱۳)، انجمن برنامه ریزان آمریکا (۲۰۱۷)؛ پاکزاد (۱۳۸۴)، اکتفایی و شهریاری (۱۳۹۴)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).
		*	هم پیوندی کار و همکاران (۱۹۹۲)؛ رفیعیان و همکاران (۱۳۹۲)، بهزادفر (۱۳۹۶).
		*	نظارت پذیری کار و همکاران (۱۹۹۲)؛ کریمی و همکاران (۱۳۹۲)، بهزادفر (۱۳۹۶).
	*	*	مشارکت پذیری اجتماعی کنشگران در تمام فرایند لینچ و هاگ (۱۹۸۵)، مرکز آب کناری (۱۹۹۹)، حسین (۲۰۰۶)، برتش (۲۰۰۸)، براون و همکاران (۲۰۰۹)، روکیا و زینورا (۲۰۱۲)، انجمن برنامه ریزان آمریکا (۲۰۱۷)؛ میرمقتدایی (۱۳۸۵ و ۱۳۸۸)، چرخچیان و دانشپور (۱۳۸۸)، بهزادفر (۱۳۹۶).
		*	هویت رقابتی لروپ (۱۹۷۲)، جیکوبز و اپلیارد (۱۹۸۷)، اولدنبرگ (۱۹۹۹)، براون و همکاران (۲۰۰۹)؛ بهزادفر (۱۳۹۶).
	*	*	کارایی لینچ (۱۹۸۱)، ون راجی (۱۹۸۳)، کار و همکاران (۱۹۹۲)؛ رفیعیان و همکاران (۱۳۹۲)، پورجعفر (۱۳۹۲)، مؤیدی (۱۳۹۲)، اکتفایی و شهریاری (۱۳۹۴)، ثباتی و طوسی (۱۳۹۵)، چرمچی و محمدنیاقربایی (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).
	*	*	راحتی و آسایش فیزیکی و روانی لروپ (۱۹۷۲)، تیبالدز (۱۳۸۷)، گل (۱۹۸۷)، اولدنبرگ (۱۹۹۹)، کار و همکاران (۱۹۹۲)، PPS (۲۰۰۹)، آندینی (۲۰۱۱)، ژو و بی (۲۰۱۲)، رادفر (۲۰۱۳)، ایلهان و اوزدمیر (۲۰۱۴)، مهتا (۲۰۱۴)، رستمی و همکاران (۲۰۱۶)، دولت اسکاتلند (۲۰۱۷)، اداره بازسازی شهری سنگاپور (۲۰۱۸)؛ گلکار (۱۳۷۹)، الیاسی (۱۳۹۲)، مؤیدی (۱۳۹۲)، چرخچیان و دانشپور (۱۳۸۸)، عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲)، رشیدپور و سعیدی رضوانی (۱۳۹۴)، چرمچی طوسی و محمدنیاقربایی (۱۳۹۵)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).
	*	*	معاشرت پذیری (تعاملات اجتماعی) لروپ (۱۹۷۲)، لینچ و هاگ (۱۹۸۵)، اولدنبرگ (۱۹۹۹)، PPS (۲۰۰۹)، آندینی (۲۰۱۱)، انجمن برنامه ریزان آمریکا (۲۰۱۷)، دولت اسکاتلند (۲۰۱۷)؛ پاکزاد (۱۳۸۴)، دانشپور و چرخچیان (۱۳۸۶)، رشیدپور و سعیدی رضوانی (۱۳۹۴)، اکتفایی و شهریاری (۱۳۹۴)، حسنی پور و صدیق (۱۳۹۴)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵).
		*	پایداری گروه ضربت طراحی شهری (۱۹۹۹)؛ رفیعیان و همکاران (۱۳۹۲).
		*	طبیعت گرایی براون و همکاران (۲۰۰۹).
		*	محبوبیت رستمی و همکاران (۲۰۱۶)؛ اداره بازسازی شهری سنگاپور (۲۰۱۸).
		*	رؤیت پذیری مارکوس و فرانسیس (۱۹۹۰)، کار و همکاران (۱۹۹۲)، رشیدپور و سعیدی رضوانی (۱۳۹۴).
		*	سازگاری لینچ (۱۹۸۱)، پانترو و کارمونا (۱۹۹۷)؛ میرمقتدایی (۱۳۸۵ و ۱۳۸۸)، رفیعیان و همکاران (۱۳۹۲).
		*	تمایز کارمونا (۲۰۰۹)، رستمی و همکاران (۲۰۱۶)، دولت اسکاتلند (۲۰۱۷)؛ نقصان محمدی و همکاران (۱۳۹۱)، رشیدپور و سعیدی رضوانی (۱۳۹۴).
	*	*	تعین فضایی لروپ (۱۹۷۲)، مارکوس و فرانسیس (۱۹۹۰)؛ پاکزاد (۱۳۸۴).
	*	*	همه شمولی یا عدالت (دسترس پذیری) لینچ (۱۹۸۱)، جیکوبز و اپلیارد (۱۹۸۷)، مارکوس و فرانسیس (۱۹۹۰)، مرکز سواحل (۱۹۹۱)، لوکایتو سیدریز و بانرجی (۱۹۹۸)، مرکز آب کناری (۱۹۹۹)، اولدنبرگ (۱۹۹۹)، کارمونا و همکاران (۲۰۰۳)، برتش (۲۰۰۸)، دمپسی (۲۰۰۹)، آندینی (۲۰۱۱)، ژو و بی (۲۰۱۲)، ایلهان و اوزدمیر (۲۰۱۴)، مهتا (۲۰۱۴)؛ گلکار (۱۳۷۹)، پاکزاد (۱۳۸۴)، دانشپور و چرخچیان (۱۳۸۶)، نقصان محمدی و همکاران (۱۳۹۱)، عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲) و رشیدپور و سعیدی رضوانی (۱۳۹۴)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، ثباتی و طوسی (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).
	*	*	لذت و خشنودی از تجارب مختلف گل (۱۹۸۷)، اولدنبرگ (۱۹۹۹)، مارکوس و فرانسیس (۱۹۹۰)، پانترو و کارمونا (۱۹۹۷)، کار و همکاران (۱۹۹۲)، رادفر (۲۰۱۳)، مهتا (۲۰۱۴)، دولت اسکاتلند (۲۰۱۷)، اداره بازسازی شهری سنگاپور (۲۰۱۸).
		*	بومی گرایی کارمونا و همکاران (۲۰۰۳)، PPS (۲۰۰۹).
	*	*	دسترسی یا دسترس پذیری وایت (۱۹۸۰)، لینچ (۱۹۸۱)، ون راجی (۱۹۸۳)، کار و همکاران (۱۹۹۲)، برین (۱۹۹۶)، لوکایتو سیدریز و بانرجی (۱۹۹۸)، گروه ضربت طراحی شهری (۱۹۹۹)، وزارت دادگستری نیوزلند (۲۰۰۵)، برتومسو (۲۰۰۶)، برتش (۲۰۰۸)، دمپسی (۲۰۰۹)، PPS (۲۰۰۹)، آندینی (۲۰۱۱)، ژو و بی (۲۰۱۲)، ایلهان و اوزدمیر (۲۰۱۴)؛ اداره بازسازی شهری سنگاپور (۲۰۱۸)، دانشپور و چرخچیان (۱۳۸۶)، چرخچیان و دانشپور (۱۳۸۸)، نقصان محمدی و همکاران (۱۳۹۱)، عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲)، کریمی و همکاران (۱۳۹۲)، رشیدپور و سعیدی رضوانی (۱۳۹۴)، قاسم زاده و همکاران (۱۳۹۳)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، چرمچی طوسی و محمدنیاقربایی (۱۳۹۵).
	*	*	کنترل و نظارت، پایش لینچ (۱۹۸۱)، جیکوبز و اپلیارد (۱۹۸۷)، وزارت دادگستری نیوزلند (۲۰۰۵)، دمپسی (۲۰۰۹)، رادفر (۲۰۱۳)، ایلهان و اوزدمیر (۲۰۱۴)، دولت اسکاتلند (۲۰۱۷)؛ کریمی و همکاران (۱۳۹۲)، بهزادفر (۱۳۹۶).
	*	*	مراقبت و نگهداری کار و همکاران (۱۹۹۲)، وزارت دادگستری نیوزلند (۲۰۰۵)، PPS (۲۰۰۹)، دمپسی (۲۰۰۹)، آندینی (۲۰۱۱)، ایلهان و اوزدمیر (۲۰۱۴)، انجمن برنامه ریزان آمریکا (۲۰۱۷)، دولت اسکاتلند (۲۰۱۷)؛ میرمقتدایی (۱۳۸۵ و ۱۳۸۸).
	*	*	مدیریت (مؤثر و کارآمد) توره (۱۹۸۹)، دادگستری نیوزلند (۲۰۰۵)، PPS (C-۲۰۰۹)، آندینی (۲۰۱۱)، ایلهان و اوزدمیر (۲۰۱۴).

		*	کار و همکاران (۱۹۹۲)، دادگستری نیوزلند (۲۰۰۵)، رادفر (۲۰۱۳)، اداره بازسازی شهری سنگاپور (۲۰۱۸).	طرح و برنامه خوب
		*	ون راجی (۱۹۸۳)، پانتر و کارمونا (۱۹۹۷)، کار و همکاران (۱۹۹۲).	ارزیابی کیفی عموم
		*	کریمی و همکاران (۱۳۹۲)، نصیری (۱۳۹۴).	سلسله مراتب
		*	جیکوبز و ایلپارد (۱۹۸۷)، کارمونا (۲۰۰۹).	خودبسنده‌گی/خودانگیزی
		*	ایلپان و اوزدمیر (۲۰۱۴)؛ عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲).	عمومیت
	*	*	اولدنبرگ (۱۹۹۹)، جیکوبز و ایلپارد (۱۹۸۷)، (PPS,2009)، آندینی (۲۰۱۱)، انجمن برنامه‌ریزان آمریکا (۲۰۱۷)؛ پاکزاد (۱۳۸۴)، مؤیدی (۱۳۹۲)، رشیدپور و سعیدی رضوانی (۱۳۹۴)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵).	اجتماع پذیری
	*	*	کار و همکاران (۱۹۹۲)، لوکایتو سیدریز و بانرجی (۱۹۹۸)، (PPS,2009)، دمپسی (۲۰۰۹)، میبل و همکاران (۲۰۱۳)، ایلپان و اوزدمیر (۲۰۱۴)، انجمن برنامه‌ریزان آمریکا (۲۰۱۷)؛ پاکزاد (۱۳۸۴)، سیدآبادی و سرده (۱۳۹۲)، مؤیدی (۱۳۹۲)، چرمچی طوسی و محمدنیاقربایی (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).	ارتباط، اتصال و پیوستگی، هم‌پیوندی
	*	*	توره (۱۹۸۹)، حسین (۲۰۰۶)، ایلپان و اوزدمیر (۲۰۱۴).	تم یا موضوع

ادامه جدول ۱. معیارهای کیفی عام و خاص مکان‌های عمومی موفق، مکان‌های پایدار، آبکنار موفق و آبکنار پایدار

م. م	م. پ	م. م	آ. پ	آ. م	آ. پ	نام نویسنده (سال)	معیارها و هنجارهای کیفی
		*				اولدنبرگ (۱۹۹۹)، جیکوبز و ایلپارد (۱۹۸۷)؛ عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲).	اصالت
		*	*			اولدنبرگ (۱۹۹۹)؛ پاکزاد (۱۳۸۴)، پورجعفر (۱۳۹۲)، الیاسی (۱۳۹۲)، اکتفایی و شهریاری (۱۳۹۴).	مفرح بودن و فرح‌انگیزی
		*	*			لروپ (۱۹۷۲)، لوکایتو سیدریز و بانرجی (۱۹۹۸)، (PPS,2009)، آندینی (۲۰۱۱)، ایلپان و اوزدمیر (۲۰۱۴)؛ چرمچی طوسی و محمدنیاقربایی (۱۳۹۵).	تداوم
		*	*	*		کارمونا (۲۰۰۹)، روکیاه و زینورا (۲۰۱۲)، ایلپان و اوزدمیر (۲۰۱۴)؛ پاکزاد (۱۳۸۴)، پورجعفر (۱۳۹۲)، عابدی و کریمی (۱۳۹۲)، اکتفایی و شهریاری (۱۳۹۴)، ثباتی و طوسی (۱۳۹۵)، چرمچی و محمدنیاقربایی (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).	پایداری
				*		ایلپان و اوزدمیر (۲۰۱۴).	بازتاب ویژگی‌های طبیعی، پس‌زمینه تاریخی و ارزش‌های فرهنگی آب و آب‌کنار
		*				مؤیدی (۱۳۹۲).	حس برانگیزی
		*				تیبالدز (۱۳۸۷)، کار و همکاران (۱۹۹۲)؛ مؤیدی (۱۳۹۲).	انسان‌مداری
		*	*	*		لینچ (۱۹۸۱)، اولدنبرگ (۱۹۹۹)، (PPS,2009)، آندینی (۲۰۱۱)، میبل و همکاران (۲۰۱۳)، قوامپور (۲۰۱۳)، ایلپان و اوزدمیر (۲۰۱۴)، دولت اسکاتلند (۲۰۱۷)؛ گلکار (۱۳۷۹)، پاکزاد (۱۳۸۴)، پورجعفر (۱۳۹۲)، عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲).	سازگاری (قابلیت تنظیم)
		*	*	*		وایت (۱۹۸۰)، (PPS, ۲۰۰۹)، ایلپان و اوزدمیر (۲۰۱۴)؛ دانشپور و چرخچیان (۱۳۸۶)، رشیدپور و سعیدی رضوانی (۱۳۹۴).	دردسترس بودن
		*	*	*		تیبالدز (۱۳۸۷)، اولدنبرگ (۱۹۹۹)، گروه ضربت طراحی شهری (۱۹۹۹)، (PPS,2009)، آندینی (۲۰۱۱)، قوامپور (۲۰۱۳)، میبل و همکاران (۲۰۱۳)، الشمس و همکاران (۲۰۱۳)، ایلپان و اوزدمیر (۲۰۱۴)، انجمن برنامه‌ریزان آمریکا (۲۰۱۷)؛ میرمقتدایی (۱۳۸۵)، مؤیدی (۱۳۹۲)، چرمچی طوسی و محمدنیاقربایی (۱۳۹۵)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵).	زمینه‌گرایی و بازتاب زمینه (بومی بودن)، بازتاب فرهنگ و تاریخ محلی
		*	*	*		لروپ (۱۹۷۲)، اولدنبرگ (۱۹۹۹)، بنتلی و همکاران (۱۹۹۸)، حسین (۲۰۰۶)، رادفر (۲۰۱۳)، ایلپان و اوزدمیر (۲۰۱۴)، دولت اسکاتلند (۲۰۱۷)؛ گلکار (۱۳۷۹)، پاکزاد (۱۳۸۴)، پورجعفر (۱۳۹۲)، مؤیدی (۱۳۹۲)، عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲)، رشیدپور و سعیدی رضوانی (۱۳۹۴)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).	رنگ تعلق (حس تعلق)
		*	*	*		جیکوبز و ایلپارد (۱۹۸۷)، کار و همکاران (۱۹۹۲)، اولدنبرگ (۱۹۹۹)، (PPS,2009)، آندینی (۲۰۱۱)، میبل، لهما و سیوان (۲۰۱۳)، رادفر (۲۰۱۳)، دولت اسکاتلند (۲۰۱۷)؛ نقصان محمدی و همکاران (۱۳۹۱)، عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲)، نصیری (۱۳۹۴)، اکتفایی و شهریاری (۱۳۹۴)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵).	هویت‌مندی و هویت‌مکانی
		*				میرمقتدایی (۱۳۸۵).	ویژگی‌های بصری جذاب
		*	*	*		دانشپور و چرخچیان (۱۳۸۶)، ثباتی و طوسی (۱۳۹۵).	مطلوبیت
		*	*	*		مهتا (۲۰۱۴)، لروپ (۱۹۷۲)، قوامپور (۲۰۱۳)؛ چرخچیان و دانشپور (۱۳۸۸).	پاسخگویی

تبیین کیفیت های مورد انتظار رودخانه شهری به عنوان یک مکان عمومی پایدار (موردنمایش: اصفهان، اردبیل، اهواز و رشت)

*	*	پانتر و کارمونا (۱۹۹۷)، بنتلی و همکاران (۱۹۹۸)، گروه ضربت طراحی شهری (۱۹۹۹)؛ گلکار (۱۳۷۹)، کریمی و همکاران (۱۳۹۲)، عابدی و کریمی مشاور (۱۳۹۲)، بهمنش و تابان (۱۳۹۳)، اکتفایی و شهریار (۱۳۹۴)، ذکاوت و دهقان (۱۳۹۵)، چرمچی طوسی و محمدنیاقربایی (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).
*	*	تیبالدز (۱۳۸۷)، لوکایتو سیدریز و بانرجی (۱۹۹۸)، (PPS، ۲۰۰۹)؛ دانشپور و چرخچیان (۱۳۸۶)، مشکین فر و ذاکر حقیقی (۱۳۹۴)، چرمی طوسی و محمدنیاقربایی (۱۳۹۵)، بهزادفر (۱۳۹۶).
	*	اولدنبرگ (۱۹۹۹)، PPS (۲۰۰۹)
*	*	(PPS، ۲۰۰۹)، جین (۲۰۱۳)، ایلهان و اوزدمیر (۲۰۱۴)، رستمی و همکاران (۲۰۱۶)، انجمن برنامه ریزان آمریکا (۲۰۱۷)، اداره بازسازی شهری سنگاپور (۲۰۱۸)؛ میرمقتدایی (۱۳۸۵)، پورجعفر (۱۳۹۲)، عابدی و کریمی (۱۳۹۲).
	*	PPS (۲۰۰۹)؛ نصیری (۱۳۹۴).
	*	مورتی (۲۰۰۸)؛ بهزادفر (۱۳۹۶).
	*	اولدنبرگ (۱۹۹۹)، کارمونا و همکاران (۲۰۰۳).
	*	ایلهان و اوزدمیر (۲۰۱۴).

(منبع: نگارندگان، ۱۳۹۹)

معرفی نمونه های مطالعاتی

با توجه به تعدد رودخانه های کشور و عدم امکان بررسی همه، رودخانه بالیقلی چای اردبیل، زاینده رود اصفهان، کارون اهواز و زرچوب رشت (نقشه های ۱ تا ۴ و تصاویر ۱ تا ۴)، با توجه به آمار پژوهش در خصوص استفاده رودخانه به عنوان مکان عمومی پایدار، از میان شهر رودخانه هایی با بیش از ۵۰۰۰۰ نفر جمعیت انتخاب شده اند که از نظر رابطه مردم، شهر و رودخانه

آوازه بیشتری داشته، در اقلیم های مختلف هستند، نقش گردشگری پررنگ تری دارند، مرکزیت سیاسی و اداری استان هستند و زمینه ای متفاوت از هم دارند؛ به علاوه بررسی میدانی الگوی ذهنی مدیران دولتی، مردم و کارشناسان، نشان داده که نمونه های منتخب، جایگاه بیشتری در میان دیگر شهر رودخانه های کشور داشته اند.

نقشه ۲. شهر اصفهان	نقشه ۱. شهر اردبیل	تصویر ۲. پل مارنان اصفهان	تصویر ۱. بالیقلی چای در اردبیل
نقشه ۴. شهر رشت	نقشه ۳. شهر اهواز	تصویر ۴. رودخانه زرچوب رشت	تصویر ۳. پل سفید اهواز

(منبع: نگارندگان، ۱۳۹۹)

روش پژوهش

الف. نوع پژوهش

پژوهش حاضر، از منظر هدف از یک سو بنیادی است؛ چراکه در پی بسط معیارها و شاخص‌های مکان عمومی پایدار با محوریت رودخانه است. از سوی دیگر، براساس این معیارها و شاخص‌ها، به برنامه‌ریزی و طراحی و نیز ارزیابی کیفیت مکان‌های عمومی موجود پرداخته می‌شود که از این حیث کاربردی توسعه‌ای است. از منظر روش نیز مبتنی بر پارادایم تجربه‌گرایی (پراگماتیسم)، در قالب اظهارنظر تضمین‌شده و کارکردی براساس سنجش خطانبودن فرایند پژوهش صورت می‌گیرد؛ توأمان از رویکرد کیفی و کمی و روش‌های مطالعه موردی، تحلیل محتوا و نظریه زمینه‌ای استفاده می‌کند.

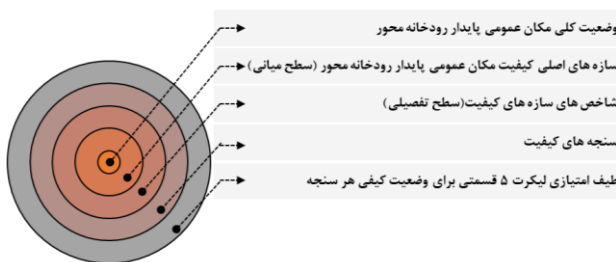
ب. تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تحلیل نتایج پژوهش از روش‌های کیفی، مانند: تحلیل محتوا، کدگذاری، خلاصه‌سازی و طبقه‌بندی و از روش‌های تحلیل کمی (آمار توصیفی و استنباطی) برای تعمیم آن به جامعه با استفاده از نرم‌افزار spss انجام گرفته است؛ به نحوی که اعتبارسنجی داده‌های کمی از طریق آمار استنباطی و اعتبارسنجی داده‌های کیفی، با بررسی ادبیات، تجارب و نظرات کنشگران (مردم، کارشناسان، مدیران شهری و دولتی) انجام شده است. بنا بر انتخاب روش، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و بهره‌گیری از طیف لیکرت در چارچوب طرح سؤالات باز و بسته با مردم انجام گرفته و حد اشباع پاسخ‌ها، به‌عنوان حد کفایت حجم نمونه آماری در نظر گرفته شده است؛ براین اساس، در اصفهان ۵۱ نفر، اردبیل ۴۷ نفر، اهواز ۴۲ نفر و رشت ۵۶ نفر و در مجموع ۱۹۶ نفر به شیوه نمونه‌گیری غیراحتمالی از نمونه‌های در دسترس در محدوده‌های هم‌جوار رودخانه مصاحبه انجام گرفته است. همچنین به‌منظور اعمال نظر کارشناسان و مدیران شهری و دولتی رشته‌های

مختلف و مرتبط در میزان اهمیت شاخص‌های ارزیابی و طراحی رودکناره‌های شهری، از ۳۵ نفر کارشناس و ۳۲ نفر مدیر در محدوده‌های مطالعاتی مصاحبه با استفاده از سؤالات باز انجام شده است.

ج. اعتبارسنجی نتایج

در این پژوهش، اعتبار درونی (روایی) و صحت الگوی نظری، از طریق بررسی ادبیات موضوع در خصوص تعاریف و معیارهای مکان‌های عمومی رودخانه‌محور صورت گرفته است. اعتبار بیرونی یا پایایی پژوهش، در خصوص کیفیت و عملکرد، با بررسی میان‌موردی و مقایسه تطبیقی میان چهار نمونه انتخاب‌شده با حاصل ادبیات موضوع صورت گرفته است؛ به‌علاوه، پایایی از طریق آمار استنباطی بررسی شده و از این نظر دارای اعتبار لازم است. برای بررسی اعتبار نتایج، از آزمون اسمیرنوف و t تک‌نمونه‌ای استفاده شده است.

شکل ۱. شیوه ارزیابی، سنجش و ارائه کیفیت رودخانه از دیدگاه مکان عمومی پایدار رودخانه‌محور (منبع: نگارندگان، ۱۳۹۹)

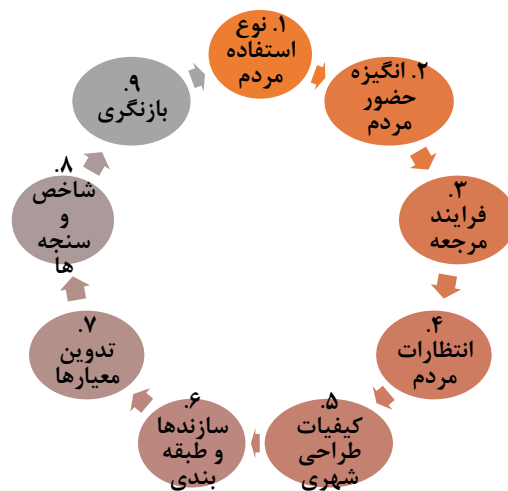
یافته‌های پژوهش

روند استخراج و تبیین کیفیت در پژوهش حاضر به شرح شکل ۲ است. در ابتدا با بررسی میدانی، نوع استفاده مخاطبان، انگیزه حضورشان و انتظاراتشان بررسی می‌شود. سپس توقعات به کیفیت طراحی شهری تبدیل شده و طبقه‌بندی می‌شود. در ادامه، معیارها، شاخص‌ها و سنجه‌های حاصل از مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی در ذیل سازندهای کیفی طبقه‌بندی گنجانده می‌شوند.

وجود مکان های عمومی مناسب، امنیت و سلامت محیط و نیز، ضرورت عبور از محدوده عنوان کرده اند. این بررسی از آن جهت اهمیت دارد که شرایط، زمینه ها و امکانات لازم برای استفاده باید فراهم شود.

انگیزه حضور و میزان پاسخ به آن

مطابق با جدول ۲، نتایج بررسی ها نشان می دهد که در رشت و اهواز، این فضاها انگیزه های را برای حضور مخاطبان ایجاد نمی کند، اما در اردبیل و به ویژه در اصفهان، فضای اطراف رودخانه، انگیزه لازم را برای حضور آن ها ایجاد می کند. شکل ۳ نیز نشان می دهد که نمونه های موردی، در زمینه پاسخ به انگیزه حضور مراجعان، کاملاً موفق نبوده اند؛ بنابراین شایسته است که چستی انگیزه حضور آن ها بررسی شود که مطالعات میدانی پژوهش حاضر در شهرهای منتخب نشان می دهد انگیزه های حضور مردم شامل: ارتباط با طبیعت به واسطه «رودخانه»، تجدید قوای جسمی، ذهنی و روانی با استفاده از نیروی حیات بخش آب و گرفتن آرامش از حضور آب و رودخانه؛ حظ و غنای حسی و روانی از جذابیت ها و زیبایی های متنوع و در حال تغییر رودخانه و آب؛ استفاده از سرسبزی و آب و هوای متفاوت حاشیه رودخانه و گذران اوقات فراغت است.

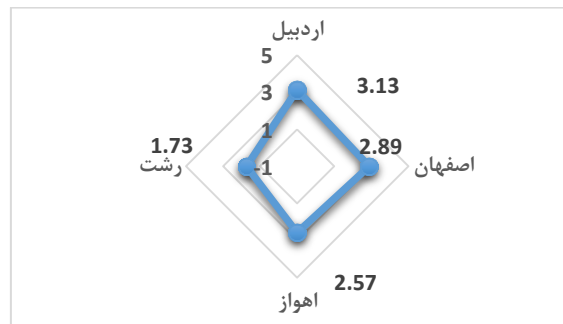
شکل ۱. فرایند تدوین معیارهای کیفیت مکان عمومی پایدار (منبع: نگارندگان، ۱۳۹۹)

نوع استفاده از مکان عمومی

مخاطبان در خصوص نوع استفاده از کنار رودخانه، قدم زدن و پیاده روی؛ استراحت و تجدید قوا؛ ورزش؛ پیک نیک؛ گردش، تفریح و سرگرمی؛ دورهمی؛ مطالعه؛ ماهیگیری؛ گذران اوقات فراغت؛ هنرورزی (نقاشی، عکاسی و...); خلوت با خود؛ دوچرخه سواری و عبور و مرور را مطرح کرده اند. به نظر می رسد فعالیت های آرام تر، استفاده منطبق تری با رودخانه دارند. مخاطبان، عوامل مؤثر بر میزان استفاده از مکان عمومی را شامل وضعیت اقلیمی، فاصله از محل سکونت افراد، میزان وقت آزاد برای گذران فراغت، جریان داشتن آب، نیاز به آرامش، عدم آلودگی آب و رودخانه و بوی نامطبوع،

جدول ۲. میزان پاسخ نمونه های موردی به انگیزه حضور مراجعان

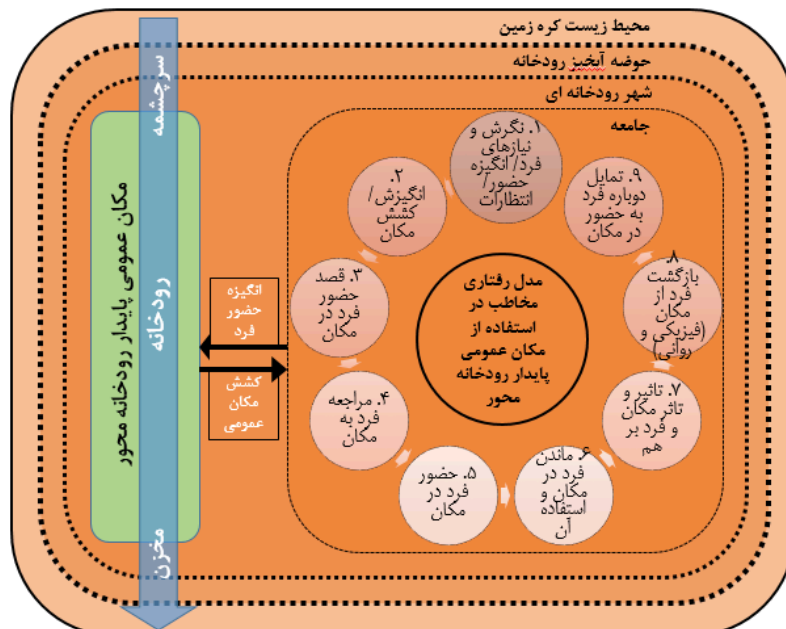
رشت	اهواز		اصفهان		اردبیل		امتیاز	میزان پاسخ به انگیزه حضور
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
بسیار زیاد	۱	۴/۸	۲	۸/۵	۱	۲	۵	
زیاد	۰	۱۴/۳	۶	۲۷/۷	۱۵	۲۹/۴	۴	
متوسط	۱۰	۴۰/۵	۱۷	۴۰/۴	۲۸	۵۴/۹	۳	
کم	۱۷	۱۴/۳	۶	۱۴/۹	۵	۹/۸	۲	
خیلی کم	۲۸	۲۶/۲	۱۱	۴	۱	۲	۱	
بدون پاسخ	۰	۰	۰	۲/۱	۱	۲	۰	
مجموع	۵۶	۱۰۰	۴۲	۱۰۰	۵۱	۱۰۰		میانگین امتیاز از ۵
	۱/۷۳		۲/۵۷		۲/۸۹		۳/۱۳	

شکل ۲. مقایسه امتیاز میانگین پاسخ به انگیزه حضور
(منبع: نگارندگان، ۱۳۹۹)

عمومی می‌انجامد. با تلفیق انتظارات مردم، کارشناسان، مدیران شهری و دولتی در قالب معیارها و شاخص‌های کیفیت، می‌توان موفقیت و مطلوبیت مکان عمومی پایدار رودخانه‌محور را با استفاده از شکل (۴) کنترل کرد، به‌صورتی که کیفیت موردنظر را در پیوند با فرد، جامعه، زمینه، حوضه آبخیز و محیط‌زیست فراهم کند.

فرایند مراجعه مخاطب و مدل استفاده از مکان این فرایند و مدل رفتار مخاطب به‌عنوان مصرف‌کننده مکان عمومی، از آنجا اهمیت می‌یابد که حضور وی به محدوده این مکان‌ها خلاصه نمی‌شود؛ بلکه از نگرش و انتظارات فرد شروع می‌شود، با رابطه فرد-مکان تداوم‌یافته و با رابطه مکان با بستر آن کامل می‌شود. بر این مبنا، چرخه‌ای از ایجاد انگیزه‌های لازم در ذهن فرد برای ارتباط با رودخانه آغاز می‌شود و طی فرایندی به تمایل دوباره وی برای حضور در مکان

شکل ۳. فرایند مراجعه مخاطب و مدل رفتاری استفاده از مکان عمومی پایدار رودخانه‌محور توأم با ارتباطات ضروری آن با جامعه، شهر،

حوضه آبخیز و محیط‌زیست

(منبع: نگارندگان، ۱۳۹۹)

بررسی انتظارات از مکان عمومی رودخانه محور

الف. انتظارات مردم

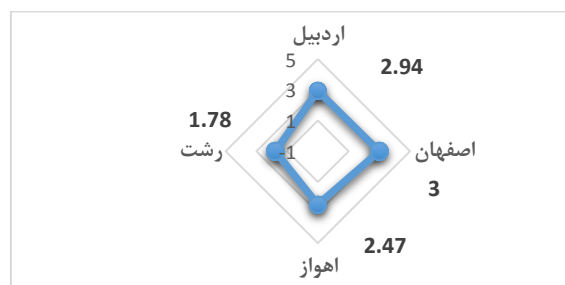
نتایج بررسی های میدانی به شرح جدول ۳ نشان می دهد که انتظارات مخاطبان در هر چهار شهر، فراتر از شرایط موجود است و به عبارتی توقعات آن ها برآورده نشده است. به طور کلی انتظارات مردم از مکان های عمومی پایدار رودخانه محور را می توان در سطح عوامل پایه، کاهنده و افزاینده کیفیت دسته بندی کرد. انتظارات پایه مخاطبان، شامل: پاکیزگی و بهداشت، راحتی و آسایش فیزیکی و روانی، امنیت شبانه روزی برای همه (به ویژه کودکان و زنان)، آرامش، ایمنی، همه شمولی، امکانات و تسهیلات، چهره و منظر غالب طبیعی، پاسخ به نیازها، سرسبزی، زیبایی و منظر

چشم نواز، روانی آب، فرح بخشی، طراوت و شادابی، آسایش اقلیمی، حسن شهرت و محبوبیت مکان، امکانات رفاهی و بهداشتی کافی و مناسب همه، دسترسی راحت به آب، خلاقیت، جذابیت و تنوع، تکراری نشدن، دنج و آرام بودن، محوریت آب، آزادی عمل، رویداد محوری، تشخیص و هویت، سرزندگی، تعیین فضایی و قلمروی مشخص، شورانگیزی و اشتیاق آفرینی، امکان حضور گروهی، زمینه گرایی و بوم محوری، دسترسی مناسب و پیاده مداری، هماهنگی با طبیعت و تداعی حضور در آن، درخور بودن، لذت بخشی، ارتقای دانسته ها، تجارب و فرهنگ در خصوص طبیعت بوده است.

جدول ۳. میزان برآورده شدن انتظارات مراجعان در نمونه های موردی

رشت		اهواز		اصفهان		اردبیل		امتیاز	میزان برآوردن انتظارات
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۰	۰	۷/۱	۳	۲/۱	۱	۳/۹	۲	۵	بسیار زیاد
۳/۶	۲	۴/۸	۲	۲۲/۴	۱۱	۱۱/۸	۶	۴	زیاد
۱۶/۱	۹	۴۲/۹	۱۸	۵۱/۱	۲۴	۶۲/۷	۳۲	۳	متوسط
۳۵/۷	۲۰	۱۹	۸	۲۱/۳	۱۰	۱۷/۶	۹	۲	کم
۴۴/۶	۲۵	۲۶/۲	۱۱	۰	۰	۳/۹	۲	۱	خیلی کم
۰	۰	۰	۰	۲/۱	۱	۰	۰	۰	بدون پاسخ
۱۰۰	۵۶	۱۰۰	۴۲	۱۰۰	۴۷	۱۰۰	۵۱		مجموع
۱/۷۸		۲/۴۷		۳		۲/۹۴			میانگین امتیاز از ۵

(منبع: نگارندگان، ۱۳۹۹)

شکل ۴. مقایسه میانگین امتیاز برآورده شدن انتظارات

(منبع: نگارندگان، ۱۳۹۹)

رفت و آمد و وسایل نقلیه موتوری، کمبود/ کیفیت بد/ عدم پیوستگی فضاهای سبز، عدم پیوستگی مسیرهای پیاده، عدم لایروبی منظم، بی توجهی به خواست مردم، طرح نامناسب و ناهمخوان، هرج و مرج و بی نظمی، عدم آموزش استفاده از محیط و امکانات آن، کمبود امکانات کم توانان و ناتوانان، عدم رسیدگی به فضاهای رها شده. منظور از جاذبه‌ها و امکانات و تسهیلات، هرگونه امکانات رفاهی، تفریحی، اقامتی، پذیرایی، فرهنگی، آموزشی، گردشگری و... است.

الف. انتظارات مدیران شهری

انتظارات مدیرانی که حاضر به همکاری شدند، عبارت‌اند از: حریم‌های مشخص رودخانه، انسان‌مداری، زیبایی منظر، جذابیت برای مردم و گردشگران، درآمدزایی و مشارکت فعال در اقتصاد شهر، امنیت، به‌روز بودن، مطابقت با فرهنگ مردم، سرزندگی، تعامل اجتماعی، تناسب فضایی برای گردشگری، ارتباط دوباره با شهر، مشارکت مردم در حفاظت و نگهداری، پاسخگویی به نیازهای دائمی و اجتماعی و اقتصادی انسان‌ها، پاکیزگی، زیبایی، پایداری زیست‌محیطی، اشتغال‌زایی، نظم و اجتناب از آشفتگی‌ها، ضابطه‌مندی و برخورداری از اصول و ضوابط خاص، تأثیرگذاری بلندمدت، یکپارچگی فضایی، ساختارمندی و داشتن استخوان‌بندی فضایی، فقدان اغتشاشات بصری، ساماندهی شده، فعال، بهبوددهنده زندگی اجتماعی مردم، مؤثر در ارتقای فرهنگ، داشتن فعالیت‌ها و امکانات ویژه مانند تله‌کابین و تاکسی آبی و قابلیت استفاده برای عموم.

ب. انتظارات کارشناسان

کارشناسان، توقعات خود را شامل پایداری، همگانی‌بودن، تعلق به عموم مردم، تمایز، رودخانه‌محوری، انسان‌مداری و طبیعت‌مداری توأمان، سرزندگی، زندگی شبانه، همه‌شمولی، دسترسی متفاوت مردم به آب، ایمنی، تلفیق نیازهای انسان و

همچنین عوامل مؤثر بر افزایش مطلوبیت از دید مخاطبان عبارت‌اند از: تمیزی و کیفیت آب، نظافت منظم، مشارکت مردم، تنوع فعالیت‌ها و جاذبه‌ها متناسب با سنین مختلف، زیباسازی، پیش‌بینی استفاده درست در زمان خشکی یا کاهش آب، وجود فضاهای سبز عمومی مجهز، توجه به نیازها و سلاقی همه، فعالیت‌های مبتنی بر آب، فرهنگ‌سازی و آموزش، پیش‌بینی امکان فعالیت‌های جمعی، محیط و امکانات مناسب برای حضور خانواده‌ها، برنامه‌ریزی (مکان، حفاظت رودخانه و...)، امداد رسانی در زمان وقوع حوادث، المان‌های فرهنگی و بومی، مصالح مناسب، نظارت اجتماعی، تقویت حضور افراد، افزایش تعاملات اجتماعی، کافه‌ها و غذاخوری‌های سیار و دائم، نقاط منظرگاهی، ضوابط استفاده از فضا و ضمانت اجرایی آن، فضا سازی و منظر سازی مناسب، کف‌سازی مناسب، خدمات خوب و کافی، امکان حمل‌ونقل آبی متناسب با رودخانه، فضاهای مناسب کودکان، پوشش گیاهی متناسب با اقلیم، تناسب و تجهیز برای استفاده‌های غالب، کف‌سازی مناسب، ۲۴ ساعته/ چهار فصل بودن.

عوامل مؤثر بر کاهش مطلوبیت نیز می‌توان به آلودگی و بوی نامطبوع آب و محیط در اثر فاضلاب و زباله، کاهش آب یا قطع آن، نگهداری نامناسب، عدم رسیدگی و نظارت کافی، سوءمدیریت، نیمه‌کاره رها شدن پروژه‌ها، استعمال دخانیات و قلیان، حضور افراد ناباب، فرسودگی امکانات رفاهی و مبلمان شهری، عدم رعایت بهداشت توسط مردم، تعداد کم/ ناهماهنگی/ ظرفیت نامناسب/ جانمایی بد/ مصالح نامناسب مبلمان شهری، کمبود امکانات و فضای نشستن و استراحت کردن، کمبود رویدادها، آفروختن آتش و ایجاد دود، ازدحام بیش از ظرفیت، آلودگی صوتی، حشرات و حیوانات موذی، خاموشی روشنایی‌ها، عدم رعایت حقوق عمومی و فرهنگ پایین استفاده،

کارمونا و همکاران و نیز دکتر گلکار (مکان پایدار)، مدل هایی را برای طبقه بندی کیفیت های موردانتظار در طراحی شهری ارائه داده اند که برخی مبتنی بر طبقه بندی کیفیت و برخی مبتنی بر سازندهای مکان تدوین شده اند.

طبقه بندی کیفیت اصلی طراحی شهری مکان عمومی پایدار رودخانه محور در پژوهش حاضر، مبتنی بر تلفیقی از مدل های مختلف برحسب مفهوم چنین مکان هایی است که در شکل ۶ نشان داده شده است. این مدل، علاوه بر کیفیت درونی مکان عمومی، به کیفیت رابطه با محیط پیرامونی و فرایند مراجعه مخاطبان و مدل استفاده مخاطبان از مکان عمومی توجه دارد. به عبارتی، پژوهش حاضر معتقد است کیفیت مکان عمومی پایدار رودخانه محور، در تناظر با سازندهای شکل دهنده آن هستند و در مراحل چرخه حیات و به تدریج ایجاد می شوند و در نهایت، موجب می شوند تا اثرات مطلوب غائی بر رودخانه، مردم و شهر، بروز یابند.

شکل ۶. مدل طبقه بندی کیفیت طراحی شهری و سازندهای اصلی کیفیت در چارچوب مکان های عمومی پایدار رودخانه محور
(منبع: نگارندگان، ۱۳۹۹)

جمع بندی

از آنجاکه پژوهش حاضر به دنبال تبیین کیفیت، معیارها و شاخص ها در مکان عمومی پایدار رودخانه محور است، بررسی موارد ۷، ۸ و ۹ از شکل ۲ در خصوص فرایند تدوین معیارهای کیفیت مکان عمومی پایدار که پس از کدگذاری داده ها و طبقه بندی آن ها ذیل سازندهای اصلی کیفیت چنین مکان هایی

شرایط محیط، حمایت تعاملات اجتماعی، هیجان، خوانایی، رازآمیزی، حفظ ویژگی های طبیعی، فزاینده علاقه و مسئولیت پذیری شهرنشینان در قبال محیط زیست، آسایش محیطی، امکان لمس عناصر طبیعی، انعطاف پذیری، ارگانیک و بومی بودن، شخصیت خاص، دوستدار طبیعت، باعث طراوت ساکنان شهر، دور از آلودگی صوتی و مسبب آرامش روحی، عدم مشاهده کالبد شهر تا حد امکان، خشنودی مردم، خالی از عوامل ناسازگار، هویت مندی، فزاینده تاب آوری زیستی و پایداری شهرها، ارتقادهنده حس تعلق، ارتقای سطح زیبایی طبیعی، ارتقای کیفیت بصری، بهبود فضای عمومی، کیفیت بالای محیطی، پیاده مداری، فضای رویداد و نمایش فرهنگ، تاب آوری با تأکید بر حساسیت به آب، مبتنی بر ارزش نهادن به دارایی طبیعی شهر، ایجاد حس تعلق مکانی و غرور محلی، تداعی کننده حس ثروت در اذهان، تعامل سازنده و پایدار انسان-طبیعت (که به نگهداری آن برای نسل های بعدی بیانجامد)، حضورپذیری، پاکیزگی و غنای حسی دانسته اند.

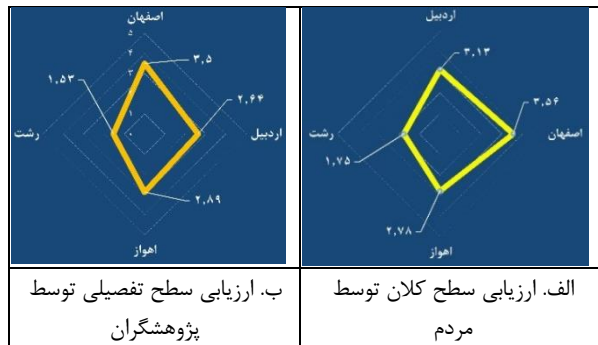
تناظر انتظارات مردم با کیفیت طراحی شهری

کیفیتی که مردم از مکان های عمومی انتظار دارند، باید توسط طراحان شهری به طرح تبدیل شوند؛ بنابراین باید به زبان طراحی شهری بازنویسی شوند. بند «ب» مبانی نظری (جدول ۱) این کیفیت طراحی شهری را از دیدگاه نویسندگان داخلی و خارجی نشان می دهد.

مدل طبقه بندی و سازندهای اصلی کیفیت مکان

از بررسی نظریه های مختلف در رابطه با کیفیت های موردانتظار در طراحی شهری، می توان به دسته بندی هایی کلی از کیفیت های محیطی دست یافت که الگوی کاملی برای بررسی مطلوبیت فضاهای عمومی شهری باشد. نظریه پردازان مختلفی، از جمله اپلیارد (مبتنی بر واکنش های انسانی)، لنگ (سلسله مراتب نیازهای انسان)، کانتر (مدل مکان)،

دریافت که هر یک چه قوت یا ضعفی دارند. در شکل ۷ وضعیت کیفیت نمونه‌های موردی منتخب با توجه به امتیاز کلی حاصل از نظرات مردم و پژوهشگران، از نظر معیارهای موردنظر در مدل مکان عمومی پایدار، بررسی و مقایسه شده‌است.

شکل ۵. مقایسه نتایج مکان‌سنجی در سطوح کلان، میانی و تفصیلی

(منبع: نگارندگان، ۱۳۹۹)

صورت گرفته، تحت عنوان یافته‌های پژوهش در جدول ۴ ارائه شده‌است.

پس از پیمایش نمونه‌های موردی و برداشت میدانی، وضعیت مکان‌های عمومی مبتنی بر رودخانه، توسط پژوهشگر و در سطح تفصیلی براساس آنچه برای مکان‌سنجی تفصیلی تدوین شد، در همین جدول ارزیابی و مقایسه شده‌است. پژوهشگر بر مبنای پیمایش و مطالعات میدانی با ابزارهای مختلف، وضعیت کیفی مکان عمومی رودخانه‌محور در نمونه‌های موردی را بر مبنای مدل مکان عمومی پایدار رودخانه‌محور سنجش کرده و برحسب قضاوت خود، امتیازاتی را برای آن‌ها لحاظ کرده‌است. وضعیت تفصیلی کیفیت نمونه‌های موردی در قالب جدول ۴ ارائه شده‌است.

با برهم‌اندازی امتیازهای چهار مکان عمومی بررسی شده می‌توان ضمن مقایسه تطبیقی آن‌ها

جدول ۴. معیارهای کیفیت مکان عمومی پایدار رودخانه‌محور در ترکیب با فرایند مراجعه استفاده‌کننده و چرخه حیات آن

امتیاز نمونه‌ها					کیفیات			
اصفهان	اردبیل	اهواز	رشت	سنجها	شاخص	معیارها	سازندهای کیفی	تاب‌آوری
۵	۴	۵	۲	غلبه فضاهای روباز	بازبودن	بازبودن	بازبودن	
۵	۴	۱	۱	حقوق مالکیتی عموم بر مکان عمومی	مالکیت عمومی	عمومی بودن	همگانی بودن	
۲	۲	۱	۱	وجود ورودی‌های مشخص	کنترل‌پذیری			
۱	۱	۱	۱	کنترل فیزیکی و مکانیزه	تعیین فضایی			
۴	۴	۲	۳	داشتن مرز و قلمروی مشخص	استفاده عمومی			
۵	۴	۲	۲	امکان استفاده عموم				
۱	۱	۱	۱	تابله‌های نشان‌دهنده همگانی بودن	بازگشت‌پذیری	تاب‌آوری متقابل رودخانه/شهر/مکان عمومی	-	
۳	۳	۲	۲	ایندنگری درباره مخاطرات طبیعی و انسانی	انعطاف‌پذیری			
۴	۲	۲	۲	تمهید جوانب انعطاف‌پذیری در شرایط مختلف	انطباق‌پذیری			
۱	۱	۱	۱	تاب‌آوری مقابل کم‌آبی / بی‌آبی با تدابیر قبلی				
۲	۲	۲	۱	تمهیدات استفاده مواقع مختلف برای حوادث مختلف				

ادامه جدول ۴. معیارهای کیفیت مکان عمومی پایدار رودخانه‌محور در ترکیب با فرایند مراجعه استفاده‌کننده و چرخه حیات آن

امتیاز نمونه‌ها					کیفیات			
اصفهان	اردبیل	اهواز	رشت	سنجها	شاخص	معیارها	سازندهای کیفی	تاب‌آوری
۴	۴	۱	۱	وجود/ عدم وجود زباله یا نخاله	بهداشت و پاکیزگی محیط	زیست‌پذیری	پاسخگویی به نیازهای فیزیولوژیک و زیستی	استان‌مندی
۴	۳	۱	۱	وجود بوهای محیطی خوش/ نامطبوع				
۳	۴	۲	۴	تمیزی یا آلودگی هوا	پاکیزگی هوا	راحتی جسمی و فیزیکی	پاسخگویی به نیازهای فیزیولوژیک و زیستی	استان‌مندی
۳	۴	۴	۴	عدم وجود گردوغبار	راحتی			
۴	۳	۳	۱	امکانات رفاهی کافی، خوب و با جانمایی درست				
۴	۳	۳	۱	مبلمان کافی و باکیفیت با جانمایی درست	آسایش اقلیمی			
۲	۱	۱	۱	تلطیف اقلیمی پویا و ایستای فضاهای باز				
۱	۱	۱	۱	حفاظت اقلیمی مقابل آفتاب، باد و باران و برف				

تیمین کیفیت های مورد انتظار از رودخانه شهری به عنوان یک مکان عمومی بایدار (موردشناسی: اصفهان، اردیبهشت، اموز و رشت)

۱	۳	۳	۴	کنترل آلودگی صوتی منابع مختلف	آرام بودن	آسایش ذهنی	پاسخگویی به نیازهای ایمنی و امنیت (مصونیت)
۱	۲	۲	۳	پهنه بندی بر حسب فضاهای شلوغ و آرام			
۲	۳	۳	۴	رعایت همجواری فعالیتها (سازگار/ ناسازگار)			
۱	۳	۳	۵	سازگاری کاربریها و فعالیتها با چو محیط	خلوت پذیری	آرامش روانی	
۲	۳	۳	۵	وجود محل های مناسب برای خلوت با خود			
۲	۳	۴	۳	امکان تمرکز و ریلکسیشن	تمدنجویی		
۱	۲	۳	۴	تردد افراد ناباب و خلاف کار	حس امنیت جانی	امنیت	
۱	۲	۳	۳	تردد افراد خلاف کار	امنیت مالی		
۱	۳	۳	۴	حس امنیت زن، کودک، کهن سال و خانواده ها	حس امنیت روانی		
۱	۳	۳	۳	وجود فضاهای بی دفاع			
۱	۲	۳	۴	وجود و تردد افراد مزاحم	روشنایی و نورپردازی مناسب		
۱	۳	۳	۳	کنترل مناسب در میادی ورودی			
۱	۳	۳	۳	حضور عوامل انتظامی یا حفاظت فیزیکی	مصون سازی		
۱	۲	۲	۳	کنترل مکانیزه امنیت با دوربین های نظارتی			
۱	۱	۱	۱	حضور شبانه روزی فعالیتها			
۱	۲	۲	۲	نظارت اجتماعی از طریق کاربری های پیرامون			
۲	۲	۳	۳	ایمنی مخاطبان در برابر سیلاب	ایمنی در برابر رودخانه	ایمنی	
۳	۳	۳	۳	ایمنی در برابر سقوط به رودخانه و غرق شدگی			
۱	۱	۱	۱	محدوده های مجزا و ایمن برای شنا و قایقرانی			
۲	۳	۳	۳	ایمنی در برابر سقوط از پله ها، پل ها و ...			
۲	۲	۳	۳	ایمنی در برابر برخورد یا وسایل نقلیه موتوری	ایمنی در برابر سوانح		
۲	۳	۳	۳	ایمنی در برابر برخورد یا دوچرخه، اسکیت و ...			
۲	۳	۴	۴	ایمنی مقابل تهاجم حیوانات آبی و کنار آبی			
۱	۲	۲	۳	حضور محسوس نیروهای امداد و نجات			
۱	۲	۲	۳	انتخاب فعالیت، نحوه زمان رجوع، مدت توقف	حق انتخاب		دموکراتیک بودن
۲	۳	۳	۳	آزادی انتخاب زمان و محل حضور و ...	آزادی عمل		
۲	۳	۳	۳	امکان انتقاد و بیان نظر درباره مکان عمومی	آزادی بیان		
۱	۳	۳	۴	امکان شخصی سازی بخش هایی از فضا	حق تغییر		
۱	۴	۳	۴	وجود جذابیه لازم برای جذب و حضور مخاطبان	حضور برانگیزی	دعوت کنندگی	
۲	۴	۴	۵	امکان دسترسی آسان در هر زمان از روز و سال	سهل الوصولی		
۱	۳	۳	۳	وجود ورودی های مناسب و دعوت کننده			
۱	۳	۳	۴	امکان حضور زن، کودک، کهن سال و ناتوان	پذیرا بودن		
۲	۴	۴	۴	برخورد محترمانه/ استقبال از مردم و گردشگر	خوش آمدگویی و احترام	حضور پذیری	
۱	۳	۳	۴	فراهم بودن امکانات مورد نیاز اقشار مختلف	تناسب با خواسته ها/سلاقی		
۱	۳	۳	۴	ارزیابی کلی مخاطبان از میزان کیفیت محیطی	برآمدن توقعات و انتظارات	رضایتمندی و خشنودی	
۱	۳	۳	۴	پاسخ به انگیزه های حضور مخاطبان			
۱	۴	۳	۴	تناسب با نوع استفاده مخاطبان مختلف			
۱	۳	۲	۳	امکان شخصی کردن مکان عمومی	رنگ تعلق	تعلق پذیری	
۲	۴	۳	۴	امکان حضور گروهی (دوستانه، خانوادگی و ...)	اجتماع پذیری		
۱	۳	۳	۴	امکانات و فضاهای حضور و فعالیت جمعی			
۱	۳	۳	۵	وجود پاتوق ها و قرارگاه های رفتاری	معاشرت پذیری		
۱	۳	۲	۴	امکان پذیری فعالیت جمعی و وجود امکانات آن	حس تعلق به رودخانه	حس تعلق	
۴	۵	۴	۵	حس تعلق شهروندان نسبت به رودخانه			
۱	۴	۴	۵	حس تعلق شهروندان به مکان عمومی رودخانه	حس تعلق به مکان عمومی		
۱	۲	۳	۴	حضور طبقه خلاق و اجرای برنامه	فعالیت خودجوش الگویی		
۱	۲	۲	۳	تأمین امکانات و شرایط لازم برای بیان خود	خوداظهاری	اشتیاق آفرینی	
۱	۲	۲	۲	زمینه سازی شرایط حاکم بر جامعه			
۱	۲	۲	۳	امکانات همگانی و متنوع گذران فراغت فعال	گذران فعال فراغت	گذران اوقات فراغت	
۱	۳	۲	۴	امکانات فراگیر و متنوع گذران فراغت منفعل	گذران منفعل فراغت		
۱	۴	۴	۴	تناسبات بصری	زیبایی کالبدی	زیبایی و جذابیت	پاسخگویی به نیازهای زیباشناختی
۲	۴	۴	۴	مقیاس انسانی			
۱	۳	۳	۴	تداوم جداره ها			
۱	۲	۲	۳	زیبایی بدنه ها			
۲	۳	۳	۴	حس محصوریت یا گشادگی کافی			

۱	۳	۳	۳	خوانایی (الگوی فعالیتی و شکل کالبدی)				
۱	۳	۲	۳	داشتن ویژگی‌های بصری جذاب در طراحی				
۲	۳	۳	۳	تداوم در فرم‌های فضایی و بصری				
۱	۲	۲	۴	وجود سلسله‌مراتب				
۱	۳	۴	۵	جلوه گری آب با حرکت، انعکاس، تالو و ...	زیبایی طبیعی			
۲	۴	۴	۴	وجود مناظر جذاب				
۴	۵	۵	۵	وجود کریدور های دید با محوریت رودخانه				
۴	۴	۴	۴	حضور قوی طبیعت و عناصر طبیعی				
۱	۵	۳	۵	رؤیت پذیری رودخانه				
۱	۳	۴	۵	جلوه گری دیداری آب (انعکاس، تالو، ...)	غناى حس دیداری			
۲	۳	۲	۳	حیات جانوری درون رودخانه و پیرامون آن				
۳	۳	۵	۴	تغییرات فصلی محیطی (خران، برف و ...)				
۲	۳	۳	۴	کاهش سطح آلودگی‌های صوتی بیرون و درون	غناى حس شنیداری			
۱	۲	۲	۴	منظر صوتی دل‌نشین (صدای آب، پرند و ...)				
۱	۳	۳	۴	حذف بوی بد آلودگی یا ماندگی آب، زباله و ...	غناى حس بویایی	غناى حسى		
۱	۲	۲	۳	وجود گیاهان معطر و سایر منابع بوی خوش				
۲	۲	۲	۳	استفاده از گیاهان متنوع مثمر				
۲	۲	۱	۲	حفاظت محدوده رویش سبزی‌های صحرایی	غناى حس چشایی			
۲	۴	۱	۱	ایجاد غذاخوری‌های محصولات دریایی				
۱	۲	۲	۳	امکان تماس فیزیکی آب، گیاهان، سنگ‌ها و ...	غناى حس بساوايى			
۱	۲	۲	۳	محدوده‌های ایمن برای تماس با عناصر طبیعی				
۱	۲	۲	۲	ارتقای دانسته مخاطبان از حقوق شهروندی	آموزش شهروندی	آموزندگی	پاسخگویی به نیازهای شناختی	
۱	۱	۱	۳	ارتقای دانش محیط زیست، رودخانه، آب مردم	آموزش زیست محیطی			
۱	۳	۳	۴	امکان تجربه محیط و انتقال آن به دیگران	تجربه طبیعت	تجربه آفرینی		

ادامه جدول ۴. معیارهای کیفیت مکان عمومی پایدار رودخانه‌محور در ترکیب با فرایند مراجعه استفاده‌کننده و چرخه حیات آن

امتیاز نمونه‌ها				کیفیات		معیارها	سازندهای کیفی	توجهات
رتبه	اهواز	اردبیل	اصفهان	سنجه‌ها	شاخص			
۱	۳	۴	۵	دسترسی فیزیکی به آب	محوریت آب و رودخانه	تمایز	ارزش‌های فیزیکی و اجتماعی پرمعنی	شخصی
۱	۵	۳	۵	رؤیت‌پذیری جریان آب				
۱	۳	۴	۵	وجود سازه‌های آبی مرتبط با رودخانه				
۱	۴	۲	۳	کاربری‌ها و فعالیت‌های مبتنی بر آب				
۱	۲	۲	۳	منظرسازی مبتنی بر آب و رودخانه				
۱	۵	۳	۵	شخصیت ویژه و منحصر به فرد مکان عمومی	تم یا موضوعیت ویژه			
۱	۲	۲	۳	بازتاب ویژگی تاریخی - جغرافیایی - طبیعی - فرهنگی - محلی	بازتاب زمینه	زمینه‌گرایی		
۱	۲	۲	۲	نمادگرایی مبتنی بر ویژگی‌های محلی	بومی‌گرایی			
۱	۱	۱	۳	میزان استفاده از گئوهای بومی و هنرهای بومی				
۱	۳	۱	۳	تعامل اجتماعی و الگوی رفتاری خاص منطقه	اصالت	هویت مکانی رقابت‌پذیر		
۲	۵	۳	۵	رابطه متقابل مردم، گردشگران، رودخانه، مکان	محبوبیت اجتماعی			
۲	۵	۳	۵	چهره آشنای مکان عمومی برای شهروندان	آشنا و خودمانی‌بودن			
۴	۵	۴	۵	افتخار ساکنان به رودخانه و سازه‌های تاریخی	غرور آفرینی			
۱	۴	۳	۵	خوش‌نامی مکان‌های عمومی مبتنی بر رودخانه	حسن شهرت			
۴	۵	۴	۵	خاطرات فردی - جمعی با رودخانه و مکان	خاطره‌انگیزی	غناى شخصیتى		
۱	۴	۵	۵	وجود بناهای تاریخی از دوره‌های مختلف	حسن زمان و تاریخ			
۳	۵	۳	۵	معناداری رودخانه - مکان عمومی برای ساکنان	معنای مکانی			
۱	۴	۲	۴	اتکا بر داشته‌های رودخانه، رودکنار و پیرامون	دارایی محوری			
۲	۴	۳	۳	ارتباط رودکنار با فضاهای همگانی شهر	هم‌پیوند با نظام فضاهای عمومی	یکپارچگی با شهر	انسجام و انسجام یکپارچگی و انسجام	
۱	۴	۴	۴		انسجام فضایی - کالبدی			
۱	۳	۳	۴		انسجام عملکردی			
۱	۳	۳	۴		تبدیل‌پذیری آب - خشکی			
۱	۳	۳	۴		انسجام عملکردی	انسجام	انسجام درونی	
۱	۴	۴	۴	انسجام و پیوستگی فضاهای سبز	انسجام فضایی			
۱	۳	۳	۵	امکان دسترسی از طریق حمل‌ونقل عمومی	تنوع مودهای حمل‌ونقل / دسترسی	دسترس پذیری	ارتباطات بیرونی از/به شهر	ارتباط و پیوستگی
۲	۵	۲	۳	امکان جابه‌جایی بار/ مسافر از طریق رودخانه				
۲	۵	۵	۵	امکان دسترسی پیاده یا با دوچرخه				

تیمین کیفیت های مورد انتظار از رودخانه شهری به عنوان یک مکان عمومی پایدار (موردشناسی: اصفهان، اردیبهشت، اموز و رشت)

۱	۴	۵	۵	پیاده‌مداری یا معطوف به حرکت پیاده				
۲	۴	۴	۴	پیوستگی دسترسی های محلی با ورودی ها	پیوستگی با دسترسی محلی			
۲	۳	۴	۵	امکان ارتباط با جاذبه های گردشگری پیرامون				
۲	۳	۴	۴	امکان ارتباط با مراکز شهری پیرامون	اتصال به مقاصد بیرونی			
۲	۲	۴	۴	امکان ارتباط با هسته تاریخی شهر				
۱	۳	۳	۴	تنوع مسیرهای موجود از شهر عمود بر رودخانه	نفوذپذیری از شهر			
۱	۲	۲	۴	امکان دسترسی مستقیم به آب در محل معین	نفوذپذیری رودخانه			
۱	۳	۲	۳	دسترسی امداد، اضطراری، خدمات در امتداد رودخانه	دسترسی خدمات، امداد، اضطراری			
۱	۳	۲	۳	تأمین پارکینگ های عمومی				
۱	۲	۲	۳	ایستگاه حمل و نقل عمومی و مبدل های سفر	سلسله مراتب ورودی		تبدیل پذیری دسترسی از ابه شهر	
۱	۳	۳	۳	تعریف ورودی های مشخص				
۱	۳	۳	۴	راهنماهای مسیر (تابلوه، خطوط رنگی و ...)				
۱	۲	۲	۴	مقاصد متعدد چندمنظوره در امتداد و طرفین				
۱	۱	۱	۳	ایجاد فعالیت های متنوع برای هر مقصد	مقصدسازی		شبکه محوری	ارتباطات منسجم و پیوسته درونی
۱	۲	۲	۳	اتصال مقاصد در قالب شبکه پیوسته پیاده				
۱	۲	۲	۳	اتصال مقاصد با پارک های خطی به یکدیگر				
۱	۳	۴	۵	ایجاد نقاط مکت از جمله روی پل ها				
۲	۳	۴	۴	شبکه منسجم / تبدیل پذیر در طول / عرض رودخانه	پیوستگی دسترسی در امتداد رودخانه		پیوستگی	
۳	۳	۴	۴	امکان جابه جایی میان طرفین رودخانه با پل ها				
۱	۲	۲	۳	تأمین مسیرهای مجرای پیاده و دوچرخه	تنوع جابه جایی درونی		تبدیل پذیری	
۲	۴	۴	۵	امکان دسترسی متقابل از رودخانه و شهر به هم				

ادامه جدول ۴. معیارهای کیفیت مکان عمومی پایدار رودخانه محور در ترکیب با فرایند مراجعه استفاده کننده و چرخه حیات آن

امتیاز نمونه ها				کیفیات				
ردیف	اصفهان	اردبیل	تهران	سنجده ها	شاخص	معیارها	سازندهای کیفی	
۴	۵	۵	۵	امکان حضور و استفاده همه اقشار	تنوع اجتماعی	همه شمولی	عدالت اجتماعی	پایداری اجتماعی
۱	۳	۳	۴	توجه به نیازهای ساکنان مجاور	تنوع اقتصادی			
۱	۳	۲	۳	تنوع امکانات برحسب توان اقتصادی مراجع	تنوع فرهنگی			
۱	۲	۳	۳	تناسب رویدادها با اقوام ساکن شهر	تنوع خدماتی			
۱	۲	۲	۳	دسترسی اقشار مختلف به امکانات مورد نیاز	تنوع فعالیت های متنوع گردشگری، پذیرایی، آموزشی، فرهنگی، ورزشی، تفریحی، خرده فروشی متناسب با تنوع اقشار مختلف			
۱	۳	۲	۴	تناسب امکانات برای مراجعه فردی و گروهی	تنوع فعالیت های فردی و گروهی			
۱	۳	۳	۴	تناسب امکانات برای استفاده های متنوع	تنوع استفاده			
۱	۳	۲	۳	تنوع استفاده مردم از مکان عمومی رودخانه	حس مسئولیت			
۲	۲	۲	۳	حس مسئولیت شهروندان به مکان و رودخانه	مسئولیت پذیری			
۱	۲	۲	۳	پذیرش عملی مسئولیت توسط مخاطبان	مشارکت جویی مخاطبان			
۲	۲	۲	۲	تمایل به مشارکت در طرح / اجرا / نگهداری	مشارکت پذیری مکان عمومی	مشارکت	توانمندی اجتماعی	پایداری اقتصادی
۱	۱	۱	۱	مشارکت پذیری کنشگران (در تمام فرایند)	توانمندی اجتماعی			
۱	۲	۲	۴		توانمندی فرهنگی	توانمندی جامعه محلی		
۲	۲	۲	۴	چرخه کسب و کار کامل مبتنی بر رودخانه	تنوع اقتصادی	یو یابی اقتصادی	بر خور داری اقتصادی	پایداری اقتصادی
۱	۳	۳	۳	وجود خدمات جذاب مثل رستوران، کافه و ...	مشارکت در اقتصاد شهر	ثروت آفرینی		
۱	۴	۳	۴	ایجاد ارزش افزوده برای شهر	توانمندی اقتصاد جامعه محلی			
۱	۲	۲	۳	انطباق کسب و کارهای مجاور با ماهیت مکان	تأمین معاش ساکنان			
۱	۳	۲	۳	تقویت کسب و کارهای محلی	کار آفرینی مبتنی بر رودخانه	رقابت پذیری اقتصادی		
۱	۳	۱	۳	اشتغال ساکنان در فعالیت های مختلف مرتبط				
۱	۳	۲	۴	درآمد مستقیم / غیرمستقیم برای محلی ها				
۱	۳	۲	۴	فعالیت های مرتبط با نیازهای ساکن / گردشگر				
۱	۲	۲	۳	فصلی نبودن فعالیت ها و ارتباط با بافت پیرامون	گردشگری پایدار (شهری / طبیعی)			
۱	۴	۲	۴	اقتصاد گردشگری، غذا، صنایع دستی و ...	کفایت منابع مالی محلی	خودگردانی مالی		
۳	۳	۳	۳	تأمین منابع مالی مورد نیاز به صورت محلی				
۱	۳	۳	۴	کیفیت شیمیایی و فیزیکی آب (بو، رنگ و ...)	پاکیزگی و کیفیت آب	سلامت رودخانه به عنوان یک اکوسیستم آبی باز	حفاظت زیست محیطی رودخانه	پایداری زیست محیطی
۱	۱	۳	۳	پیش بینی تمهیدات هوادھی به آب	خودپالایی			
۱	۲	۳	۴	جلوگیری از تخلیه زباله، نخاله و فاضلاب				
۱	۱	۲	۲	کنترل ورود آلاینده ها در حد ظرفیت محیطی				
۱	۳	۳	۳	رعایت توان زیست محیطی در بارگذاری ها				
۳	۳	۲	۲	برقراری حداقل حقایبه زیست محیطی رودخانه	روانی آب برحسب نوع رودخانه			
۱	۱	۱	۱	تعیین و تثبیت میزان برداشت آب از رودخانه				

۲	۲	۳	۳	تنوع پوشش گیاهی: تعدد گیاهان بومی	تنوع زیستی			
۲	۲	۱	۲	تنوع حیات جانوری آبی و کنار آبی				
۱	۱	۱	۱	میزان حفاظت از زیستگاه‌های طبیعی شکننده	سلامت زیستگاه			
۲	۲	۲	۲	استفاده از پوشش گیاهی بومی				
۳	۲	۳	۳	میزان فرسایش بستر و دیواره‌های رودخانه	ثبات بستر			
۱	۳	۱	۳	آزادبودن محدوده دشت سیلابی رودخانه				
۳	۲	۱	۳	امکان جذب و فیلتراسیون سیلاب‌ها	سلامت دشت سیلابی			
۲	۳	۱	۳	تغذیه دشت‌های سیلابی و حیات زیستی آن‌ها				
۲	۳	۳	۴	مشخص بودن حد بستر و حریم‌های رودخانه				
۲	۳	۳	۳	تعیین پهنه سیل‌گیر دوره‌های بازگشت مختلف	تعیین بستر و حریم			
۳	۴	۲	۳	پیوستگی رودخانه از سرچشمه تا منبع	پیوستگی رودخانه			
۱	۲	۲	۴	آزادبودن حریم اکولوژیکی رودخانه				
۱	۲	۲	۳	پیوند با شبکه اکولوژیک اطراف (باغ و...)	یکپارچگی اکولوژیکی			
۵	۵	۵	۵	امکان تبادل با چرخه آب	تعامل با آب‌سپهر	یکپارچگی زیست محیطی و اکولوژیکی		
۳	۵	۱	۴	ارتباط و تغذیه متقابل با سفره‌های زیرزمینی				
۳	۵	۱	۵	نفوذپذیری کف و جداره‌ها				
۳	۱	۴	۴	بارورسازی خاک‌ها	تعامل با خاک سپهر			
۳	۴	۱	۴	رسوب‌گذاری و تولید خاک مرغوب کشاورزی				
۵	۵	۵	۵	امکان تیخیر یا جذب بارش	تعامل با هوا سپهر			
۳	۴	۱	۳	نبود موانع (دام/سد) در مسیر رودخانه	تعامل با زیست سپهر			
۴	۴	۱	۳	امکان مهاجرت آبی/کنار آبی در کریدور رود				
۱	۱	۱	۲	استفاده پویا/ ایستای انرژی آب، باد و ...	تجدید پذیری منابع انرژی	خودبسندهی و خوداتکایی		
۱	۱	۲	۳	مدیریت، تفکیک و بازیافت پسماند	تقلیل پسماندها			
۱	۱	۱	۱	نصب دستگاه‌های تصفیه محلی				
۱	۱	۱	۱	تصفیه و استفاده مجدد از پس‌آب‌های تولیدی	بازیافت آب‌های خاکستری			
۲	۲	۲	۲	جمع‌آوری و هدایت آب باران				
۳	۲	۳	۳	استفاده از مصالح محلی				
۱	۴	۴	۴	استفاده از نیروی کار ماهر محلی	بهره‌وری منابع	پایداری زیست محیطی مکان عمومی		
۴	۲	۲	۳	به‌کارگیری فناوری‌های بومی				
۱	۲	۲	۳	استفاده بیشینه از مصالح تجدیدپذیر و بازیافتی				
۲	۴	۳	۴	رعایت حریم‌های کمی و کیفی رودخانه	حساسیت به آب			
۱	۵	۴	۵	تداوم و پیوستگی فضای سبز در امتداد رودخانه	تداوم و پیوستگی			
۲	۳	۳	۴	طراحی ارگانیک منطبق بر ویژگی‌های بستر		طبیعت‌گرایی		
۳	۴	۲	۴	عدم بدنه‌سازی با منظر مصنوع و معایر طبیعت	همسویی با طبیعت			
۳	۴	۳	۴	حضور قوی عناصر طبیعی				
۳	۴	۲	۳	حفظ چهره طبیعی رودخانه				
۲	۳	۴	۴	جمع‌آوری منظم زباله/ نخاله از محیط/ رودخانه	پاکیزگی محیطی			
۱	۲	۴	۴	رفت‌ورب منظم		رسیدگی و نگهداری خوب		
۱	۲	۳	۴	تخلیه منظم سطل‌های زباله و عدم سرریز آن‌ها	روشنایی‌ها			
۱	۳	۳	۴	سلامت سیستم روشنایی و عملکرد شبانه آن‌ها	میلان شهری			
۲	۳	۳	۴	عملکرد صحیح میلان و تعمیر به‌موقع آن‌ها	اینیه			
۱	۳	۳	۳	سالم بودن و تعمیر به‌موقع خرابی‌ها	کف‌سازی			
۲	۳	۳	۴	سالم بودن و تعمیر به‌موقع خرابی‌ها	فضاهای سبز			
۳	۳	۳	۴	وضعیت فضاهای سبز و میزان رسیدگی به آن‌ها	لایروبی منظم رودخانه			
۲	۲	۳	۳	رسوب‌زدایی منظم بستر رودخانه				
۱	۳	۴	۴		کنترل و نظارت			
۱	۲	۲	۳	میزان تنوع رویداد- مکان‌ها	رویدادپذیری	برنامه‌محوری		
۱	۲	۲	۴	برنامه‌ریزی فعالیت جمعی برای حضور مردم				
۱	۲	۲	۳		سازمان‌دهی کارا	مدیریت مؤثر بهره‌برداری		
۱	۳	۲	۳		برنامه‌ریزی متعدهانه			
۱	۲	۱	۳	تداوم شبانه‌روزی فعالیت‌ها در طول سال	بهره‌برداری خلاقانه			
۲	۳	۳	۳	جذب منابع مالی یا اولویت منابع محلی	منابع کافی			
۳	۴	۴	۴	جذب منابع انسانی با اولویت نیروهای محلی				
۱	۳	۳	۴		نظارت و پایش خوب	کارایی		
۱	۴	۲	۴	ارزیابی خشنودانه مردم از حضور در رودکنار	رضایتمندی مراجعان			
۱	۵	۲	۵	لذت مردم از حضور در مکان عمومی رودخانه	لذت‌بخش بودن			
۱	۳	۲	۴	ارزیابی مطلوب گذران فراغت پیرامون رودخانه	گذران فراغت مطلوب			
۲	۴	۲	۴	میزان تداعی حس حضور مخاطبان در طبیعت	تداوم تجربه			

تبیین کیفیت های مورد انتظار رودخانه شهری به عنوان یک مکان عمومی پایدار (موردشناسی: اصفهان، اردبیل، اهواز و رشت)

ادامه جدول ۴. معیارهای کیفیت مکان عمومی پایدار رودخانه محور در ترکیب با فرایند مراجعه استفاده کننده و چرخه حیات آن

امتیاز نمونه ها				کیفیات		معیارها	سازندهای کیفی
رشت	اهواز	اردبیل	اصفهان	شاخص	سنجه ها		
۱	۲	۲	۳	رشدیابندگی		ارتقا پذیری	مکان پروری مؤثر
۱	۳	۲	۳	سازگاری یا سنخیت	قابلیت تنظیم برای استفاده های مختلف و آبی		
۱	۲	۲	۲	تغییرپذیری			
۱	۲	۲	۲	خدمات خلاقانه		خلاقیت و نوآوری	
۱	۲	۲	۳	برنامه های خلاقانه			
۱	۲	۱	۳	رمزآلودگی و پیچیدگی		تکراری نشدن	
۱	۴	۲	۴	جذابیت			
۱	۳	۲	۳	تنوع فعالیت	فعالیت های متنوع متناسب با سنین مختلف...	سرزندگی و پویایی	
۲	۳	۳	۴	تنوع اجتماعی	وجود جداره های فعال		
۱	۴	۳	۵	تنوع عملکردی	تنوع افراد حاضر از گروه های مختلف اجتماعی		
۱	۳	۲	۴	تنوع فضایی	تنوع استفاده از مکان عمومی و رودخانه		
۱	۲	۱	۳	تنوع کالبدی	تنوع فضاهای موجود از نظر مقیاس، ...		
۱	۲	۱	۳	فرهنگ سازی زیست محیطی	ارتقا و درونی کردن سطح فرهنگ زیست محیطی مردم	اثر بخشی	اثر بخشی
۲	۲	۳	۳	حفاظت مشارکتی رودخانه/ مکان	ارتقای وضعیت کیفی رودخانه		
۱	۳	۳	۲	فرهنگ سازی شهروندی	ارتقای درونی فرهنگ استفاده مکان عمومی رودخانه		
۲	۴	۴	۴	هویت بخشی	ارتقای سطح هویت مکان		
۱	۳	۲	۳	تجربه آفرینی	میزان افزایش تجربه مخاطبان		
۱	۳	۳	۳	دانش آفرینی	ارتقای دانش و هوش زیست محیطی مخاطبان		
۱	۴	۳	۴	حس مکان	ارزیابی مردم از فرح بخشی، طراوت، فراغ بال و...		
۱	۵	۳	۵	برند مکانی	ارتقای حسن شهرت مکان با برندسازی		
۱	۴	۴	۵	ارتباط با رودخانه به عنوان نمودی از طبیعت	میزان برقراری ارتباط مستقیم مردم با رودخانه		
۱	۴	۳	۵		ارتباط مستقیم و غیر مستقیم شهر و طبیعت		
۳۹۹	۷۵۳	۶۸۹	۹۱۳			مجموع امتیازها	
۱.۵۳	۲.۸۹	۲.۶۴	۳.۵۰			میانگین امتیاز	

(منبع: نگارندگان، ۱۳۹۹)

بحث و نتیجه گیری

تبدیل رودخانه های شهری به مکان های مؤثر از رسالت های شهرسازی است. مکان سازی، در پی ارتقای نقش «مکان های عمومی پایدار رودخانه محور» با هویت خاص، مطابق با نیازها و خواسته های انسانی و دربرگیرنده فعالیت های اجتماعی جوامع محلی است تا ارتباط متقابل انسان، طبیعت، جامعه و شهر فراهم شده و امکان، تجربه ارتباط با طبیعت و حفاظت محیط زیست فراهم شود. معیارهای مطلوبیت کیفی چنین مکان هایی، ارزش های پیدای نهانی هستند که باعث مطلوبیت آن ها در چرخه حیات مکان عمومی با محوریت رودخانه می شوند.

این پژوهش فارغ از دیدگاه صرفاً کالبدی و طراحانه پژوهش های مشابه، به تدوین چارچوبی جدید در سه

سطح کلان، میانی و تفصیلی از سنجه ها، معیارها، شاخص ها و ابعاد درجهت ساختن فضاهای رها شده و فراموش شده رودکنار شهری به مکانی پایدار و موفق درجهت گذران اوقات فراغت شهروندان در آن می پردازد و یافته های آن حاکی از آن دارد که مردم با نگرش ها و انگیزه های متفاوتی در لبه های رودخانه حضور می یابند و از آن ها انتظاراتی دارند. برآورده شدن انتظارات و پاسخگویی به انگیزه های حضور آن ها، می تواند به موفقیت این فضاهای شهری بیانجامد. چنین فضاهایی برای اینکه مطلوب و مورد استفاده مردم باشند و به عبارتی دیگر، از دید برنامه ریزی، طراحی و مدیریت، موفق باشند، باید معیارهای کیفی متعددی را در خود داشته باشند. به علاوه برای اینکه چنین مکان هایی در چرخه حیات مکان عمومی پایدار،

جدید یا ارزیابی مکان‌های عمومی رودخانه‌محور موجود و شناسایی نقاط ضعف و قوت آن‌ها (مکان‌سنجی) در راستای ارتقای آن‌ها دانست. در این خصوص، می‌توان اهداف کلان و خرد را منطبق بر انگیزه‌های مخاطبان و توقعات و انتظارات آن‌ها از چنین مکان‌هایی دانست و راهبردها و سیاست‌ها را همسو با شاخص‌ها و سنجه‌های حصول به اهداف تنظیم کرد.

منابع

اکتفایی، رقیه؛ شهرزاد شهریاری. (۱۳۹۴). تعیین معیارهای طراحی فضاهای شهری مجاور کرانه‌های آبی بر مبنای تجارب جهانی. سومین کنگره بین‌المللی عمران، معماری و توسعه شهری، تهران.

<https://civilica.com/doc/470695/>

الیاسی، ابراهیم. (۱۳۹۲). اصول طراحی شهری پایدار در حاشیه رودخانه‌های شهری با رویکرد توسعه پایدار. اولین کنفرانس ملی معماری و شهرسازی اسلامی و ترسیم سیمای شهری پایدار با گذر از معماری ایرانی - اسلامی و هویت گمشده آن، زاهدان.

<https://civilica.com/doc/421979/>

بختیاری، کیمیا. (۱۳۸۹). طراحی فضای شهری در کنار آب (با نگرش بر مسایل‌های شهری). شهر و ساختمان (مهندس علیرضا فرجام)، شماره ۴۴ و ۴۵، صص. ۳۶-۳۹.

بهزادفر، مصطفی. (۱۳۹۸). اصول طراحی دالان‌های دروازه‌ای شهر. دانشگاه علم و صنعت ایران، چاپ اول، تهران.

http://www.iust.ac.ir/book_treasure.php?mod=viewbook&book_id=76361&slc

بهمنش، فاطمه؛ تابان، محسن. (۱۳۹۳). بررسی معیارهای طراحی فضاهای شهری در محدوده‌های آب کنار. اولین کنفرانس ملی شهرسازی، مدیریت شهری و توسعه پایدار.

<https://civilica.com/doc/361699/>

مطلوب بمانند و رشد کنند، باید واجد کیفیت دیگری نیز باشند تا در مجموع بتوانند اثرات مطلوب و نموده‌های جذابی بروز دهند.

در همین راستا پژوهش حاضر با بررسی نمونه‌های موردی در شهرهای اردبیل، اصفهان، اهواز و رشت، به این مهم دست‌یافت که مکان‌های عمومی مبتنی بر رودخانه در این شهرها، به‌طور کامل پاسخگوی انگیزه‌های حضور مخاطبان و نوع استفاده آن‌ها نبوده و همچنین توقعات و انتظارات آن‌ها را در حین حضور در چنین مکان‌هایی برآورده نمی‌سازند. به‌علاوه از نظر ارزیابی کلی کیفیت چنین مکان‌هایی نیز، چهار نمونه بررسی شده، امتیاز کاملی به‌دست نمی‌آورند. شهر اصفهان و اردبیل از وضعیت بهتری برخوردار هستند؛ ولی شهر اهواز نسبتاً خوب و شهر رشت در وضعیت بدی مورد ارزیابی قرار گرفته است. مبتنی بر ادبیات موضوع و نظرات مخاطبان در چهار شهر مورد مطالعه و همچنین کارشناسان داخلی، سازندهای اصلی کیفیت در مکان‌های عمومی پایدار رودخانه‌محور را می‌توان شامل پایداری (اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی)، تاب‌آوری رودخانه و مکان عمومی در برابر یکدیگر، انسان‌مداری، کارایی و اثربخشی، همگانی و بازبودن، انسجام و ارتباط دانست که در ذیل این سازندها، معیارها، شاخص‌ها و سنجه‌های مرتبط با موضوع رودخانه به‌طور کامل گنجانده شده‌اند و به روش مکان‌سنجی، قابل اندازه‌گیری و نمایش هستند. چنین سنجشی قطعاً با نمایش گرافیکی نقاط ضعف و قوت، برای بهبود وضع موجود یا به‌عنوان راهنمای عام برای توسعه‌های آتی، کارایی زیادی خواهد داشت.

مهم‌ترین کاربردهای پژوهش حاضر را می‌توان برخلاف بیانیه‌های طراحی یا برنامه‌های فضایی معمول، در جهت‌دهی برنامه‌ریزی، طراحی، اجرا، راهبری و بهره‌برداری به‌منظور اطمینان‌یافتن از فرایند حصول به مکان عمومی پایدار مبتنی بر رودخانه در توسعه‌های

دانشپور، سید عبدالهادی؛ چرخچیان، مریم. (۱۳۸۶). فضاهای عمومی و عوامل مؤثر بر حیات جمع. باغ نظر (پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر)، دوره ۴، شماره ۷، صص. ۱۹-۲۸.

http://www.bagh-sj.com/article_64.html

دیوسالار، اسد الله؛ شکری فیروز جاه، پری؛ فردوسی، سجاد. (۱۳۹۰). تحلیل مقایسه‌ای باززنده‌سازی فضاهای شهری ایران و تجارب جهانی موفق در حوزه مسیل‌ها و رودخانه‌های شهری. پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری، دوره ۲، شماره ۴، صص. ۷۹-۹۵.

<http://ensani.ir/file/download/article/20150613132450-9916-38.pdf>

ذکاوت، کامران؛ دهقان، یاسمن سادات. (۱۳۹۵). مدل مدیریت خلق مکان و مؤلفه‌های سازنده کیفیت در عرصه عمومی. معماری و شهرسازی آرمان شهر (مصطفی بهزادفر)، دوره ۹، شماره ۱۷، صص. ۲۱۵-۲۲۴.

http://www.armanshahrjournal.com/article_44622_dc9caa09ea1ee4c059f0604030afa3f.pdf

رشیدپور، نازیلا؛ سعیدی رضوانی، نوید. (۱۳۹۴). مقایسه تطبیقی عوامل مؤثر بر موفقیت فضای عمومی (خیابان و پارک) در ذهن و رفتار شهروندان آنکارا و تهران با تأکید بر نقش نظام برنامه‌ریزی فضای عمومی. مطالعات شهری (دانشگاه کردستان)، دوره ۴، شماره ۱۴، صص. ۵-۱۸.

http://urbstudies.uok.ac.ir/article_12998_930fd5d5ec5eb77bae3e812cca5e28ae.pdf

رفیعیان، مجتبی؛ تقوایی، علی‌اکبر؛ خادمی، مسعود؛ علی‌پور، روجا. (۱۳۹۱). بررسی تطبیقی رویکردهای سنجش کیفیت در طراحی فضاهای عمومی شهری. دوفصلنامه معماری و شهرسازی ایران (انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران)، دوره ۳، شماره ۱، صص. ۳۵-۴۳.

http://www.isau.ir/article_61953.html

سیدآبادی، مهتاب و سردره، علی‌اکبر (۱۳۹۲). بررسی ظرفیت‌ها و چارچوب‌های همراهی طراحی شهری در حفاظت اکولوژیک و باززنده‌سازی رودخانه‌های شهری؛ نمونه موردی رودخانه زرچوب و گوهررود رشت. همایش ملی معماری، فرهنگ و مدیریت شهری، کرج.

<https://civilica.com/doc/256231/>

صفدرنژاد، سید مجتبی؛ دانشپور، سید عبدالهادی؛ بهزادفر، مصطفی. (۱۳۹۸). مکان‌های عمومی پایدار رودخانه محور و

پاکزاد، جهان‌شاه. (۱۳۸۴). راهنمای طراحی فضاهای شهری در ایران. شرکت طرح و نشر پیام سیما، وزارت مسکن و شهرسازی و معماری، تهران.

<http://www.lib.ir/book/53757343/>

پاکزاد، جهان‌شاه. (۱۳۸۵). مبانی نظری و فرایند طراحی شهری. انتشارات شهیدی، چاپ اول، تهران.

<https://arvinbookstore.com/%D8%AD%D8%B1%D8%B%8C>

پورجعفر، محمدرضا. (۱۳۹۲). طراحی شهری محیطی آب کنار. دانشگاه تربیت مدرس، تهران.

<https://arvinbookstore.com/%D8%AD>

تیبالدز، فرانسیس. (۱۳۸۷). ساختن شهرهای مردم‌پسند: ارتقای محیط عمومی در شهرهای کوچک و بزرگ، ترجمه: نابی، علی و قاسمی اصفهانی، مروارید، انتشارات روزنه.

<https://www.gisoom.com/book/1582758/>

ثباتی، علی؛ طوسی، رئوفه. (۱۳۹۵). بررسی پروژه طراحی فضای شهری حاشیه رودخانه بابلرود و موانع تحقق‌پذیری آن، فصلنامه علمی - تخصصی معماری سبز، سال دوم، شماره ۴.

<https://civilica.com/doc/681848/>

چرخچیان، مریم؛ دانش‌پور، سیدعبدالهادی. (۱۳۸۸). بررسی مؤلفه‌های طراحی فضاهای عمومی پاسخگو، جغرافیا و برنامه‌ریزی (دانشگاه تبریز)، دوره ۱۴، شماره ۳۰، صص. ۵۳-۸۵.

<https://www.noormags.ir/view/fa/magazine/number/94824>

چرمچی طوسی، شهرزاد؛ محمدنیاقزایی، فاطمه. (۱۳۹۵). بررسی معیارهای واجد ارزش مکان‌سازی پایدار در بهبود طراحی مکان شهری. سومین کنگره بین‌المللی پایداری در معماری و شهرسازی - دبی و مصدر، امارات متحده عربی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد امارات.

<https://civilica.com/doc/631822/>

حسینی پور، حانیه؛ صدیق، مرتضی. (۱۳۹۴). ارتقاء تعاملات اجتماعی در آب‌کناره‌های شهری منجیل. همایش بین‌المللی معماری عمران و شهرسازی در آغاز هزاره سوم، تهران.

<https://civilica.com/doc/413734/>

مشکین فر، عادلہ؛ ذاکر حقیقی، کیانوش. (۱۳۹۴). طراحی فضای شهری با تأکید بر احیاء رودخانه. کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و زیرساخت‌های شهری، تبریز.

<https://civilica.com/doc/448078/>

معین، محمد. (۱۳۸۶). فرهنگ فارسی معین، چاپ دوم، انتشارات نامن، تهران.

<https://www.gisoom.com/book/1666180/%D>

موسی پور، محمد یاسر. (۱۳۹۶). تحلیلی بر مبانی هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی نظریه برخاسته از زمینه، فصلنامه کیمیای هنر (وابسته به فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران)، دوره ۶، شماره ۲۵، صص. ۷-۲۲.

http://kimiahonar.ir/browse.php?a_id=1177&sid=1&slc_lang=far

مؤیدی، محمد. (۱۳۹۲). ضرورت برنامه‌ریزی فضاهای عمومی شهری بومی بر مبنای الگوی ایرانی - اسلامی به منظور ارتقاء سطح هویت شهری. دومین همایش ملی معماری و شهرسازی اسلامی، تبریز.

<https://civilica.com/doc/289729/>

میرمقتدایی، مهتا. (۱۳۸۵). پیشنهاد روشی برای تحلیل شخصیت شهر. مجله محیط‌شناسی (دانشگاه تهران)، دوره ۳۲، شماره ۳۹، صص. ۱۲۹ - ۱۴۰.

https://jes.ut.ac.ir/article_12355_28100d497ee8dc66e04612068ca42b29.pdf

میرمقتدایی، مهتا. (۱۳۸۸). معیارهای سنجش امکان شکل‌گیری، ثبت و انتقال خاطرات جمعی در شهر؛ مطالعه موردی تهران. هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی (پردیس هنرهای زیبا دانشگاه تهران)، دوره ۱، شماره ۳۷، صص. ۵-۱۶.

https://journals.ut.ac.ir/article_27944_6a7c5a62c3542b1f0267d1d0e9cf3a83.pdf

نصیری، ماه منیر. (۱۳۹۴). مؤلفه‌های مؤثر بر طراحی فضاهای شهری پایدار. پنجمین کنفرانس بین‌المللی توسعه پایدار و عمران شهری، اصفهان.

<https://civilica.com/doc/509621/>

نقصان محمدی، محمدرضا؛ دهقان، فاطمه؛ منتظری، مرجان. (۱۳۹۱). طراحی فضای شهری بوم‌گرا در توسعه‌های جدید شهری: آشتی توسعه و پایداری با تأکید بر طراحی بوم‌گرا در

سازندهای مؤثر بر آنها (نمونه‌های موردی: رودخانه‌های شهری بالیخلو، زاینده‌رود، کارون و زرجوب). معماری و شهرسازی آرمان‌شهر (مصطفی بهزادفر)، پذیرش علمی به تاریخ ۱۳۹۸/۷/۱۷ برای انتشار.

صفرنژاد، سید مجتبی؛ دانشپور، سید عبدالهادی؛ بهزادفر، مصطفی. (۱۳۹۹). بررسی تحلیلی تجدیدحیات رودخانه‌های شهری به مثابه مکان عمومی پایدار و تبیین مدل مفهومی آن (نمونه موردی: بالقی چای (اردبیل)، زاینده‌رود (اصفهان)، کارون (اهواز)، زرجوب (رشت)). دوفصلنامه علمی معماری و شهرسازی ایران (مصطفی بهزادفر)، پذیرش علمی به تاریخ ۱۳۹۹/۹/۱۸ برای انتشار.

صفرنژاد، سید مجتبی؛ دانشپور، سید عبدالهادی؛ بهزادفر، مصطفی. (۱۳۹۹). واکاوی سازوکارهای تجدید حیات رودخانه‌های شهری به مثابه مکان‌های عمومی پایدار. رساله دکتری دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران.

عابدی، سیما؛ کریمی مشاور، مهرداد. (۱۳۹۲). تبیین مؤلفه‌های مؤثر در طراحی مکان پایدار با تکیه بر معیارهای ارتقاء کیفیت محیط. اولین همایش ملی جغرافیا، شهرسازی و توسعه پایدار، تهران.

<https://civilica.com/doc/266357/>

قاسم‌زاده، بهنام؛ پژوهان، موسی؛ حاتمی نژاد، حسین؛ سجادزاده، حسن. (۱۳۹۳). تأثیر خشک‌سالی زاینده‌رود در تعاملات اجتماعی و فضاهای جمعی در اصفهان. محیط‌شناسی (دانشگاه تهران)، دوره ۴۰، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۳، صص. ۴۸۱-۴۹۸.

https://jes.ut.ac.ir/article_51214.html

کریمی، شیلان؛ فارسی محمدی پور، علیرضا؛ محمدزاده، حسین. (۱۳۹۲). سنجش عوامل کیفی تأثیرگذار بر فضاهای شهری با رویکرد تعاملات اجتماعی (نمونه موردی: شهرک بهاران سندنجد). اولین همایش ملی جغرافیا، شهرسازی و توسعه پایدار، تهران.

<https://civilica.com/doc/266938/>

گلکار، کوروش. (۱۳۷۹). طراحی شهری پایدار در شهرهای حاشیه کویر. هنرهای زیبا (پردیس هنرهای زیبا دانشگاه تهران)، دوره ۸، شماره ۱، صص. ۴۳-۵۲.

https://jhz.ut.ac.ir/article_14015.html

<https://www.worldcat.org/title/waterfronts-cities-reclaim-their-edge/oclc/623819444>

Bruttomesso, R. (2006). "Waterfront development: A strategic choice for cities on water", Waterfront Development Forum: China Maritime 2nd, Hongkong.

https://www.harbourbusinessforum.com/download/60303_transcript.pdf

Carmona, M. (۲۰۰۹). "Sustainable urban design: principles to practice", Journal of Sustainable Development, Vol. 12, No. 1, pp. 48-77.

<https://scihub.se/https://doi.org/10.1504/IJSD.2009.027528>

Carmona, M.; Heath, T.; Oc, T.; Tiesdell, S. (2003). "Public places, Urban spaces: The Dimension of Urban Design", Architectural press of Elsevier, Burlington.

<https://www.routledge.com/Public-Places-Urban-Spaces-The-Dimensions-of-Urban-Design/Carmona/p/book/9781138067783>

Carmona, M.; Punter, J. (1997). "The Design Dimension of Planning", Routledge, 432.

<https://www.routledge.com/The-Design-Dimension-of-Planning-Theory-content-and-best-practice-for/Carmona-Punter/p/book/9780415512282>

Carr, S.; Francis, M.; Rivlin, L.G.; Stone, A.M. (1992). "Public Space", Cambridge University press, Cambridge.

<https://scihub.se/http://dx.doi.org/10.1016/j.jenvp.2012.07.002>

Dempsey, N. (2009). "Are good-quality environments socially cohesive? Measuring quality and cohesion in urban neighborhoods", Town Planning Review 80 (3), pp. 315-345.

<https://www.jstor.org/stable/27715105?seq=1>

Gehl, J. (1987). "Life Between Buildings: Using Public Space", Van Nostrand Reinhold.

https://www.academia.edu/29430383/jan_Gehl_Life_Between_Buildings

Ghavampour, E. (2013). "Sustainability in Public Space and the Changing View of Nature", 6th Making Cities Liveable Conference, in conjunction with the Sustainable Transformation Conference, Melbourne (VIC).

https://www.academia.edu/8422878/Sustainability_in_Public_Space_and_the_Changing_View_of_Nature

خیابان‌های شهر یزد. معماری اقلیم گرم و خشک (دانشگاه یزد)، دوره ۲، شماره ۲، صص. ۸۱ - ۹۸.

http://smb.yazd.ac.ir/article_66_d2e66b5b945097d41b6c8e00a0b37bf7.pdf

Akhavan, M. (2011). "Public spaces along new urban waterfronts. Study of public spaces along waterfronts in changing harbor cities in Europe: Barcelona, Genoa and Lisbon", Master degree, Politecnico di Milano, Italy.

<https://www.politesi.polimi.it/handle/10589/38761>

Al-Shams, Ahmed Raad; Ngah, Kamarudin; Zakaria, Zaherawati; Noordin, Nazni; Zool Hilmie, Mohd; Sawal, Mohamed. (2013). "Waterfront Development within the Urban Design and Public Space Framework in Malaysia", Asian Social Science; Vol. 9, No. 10; Published by Canadian Center of Science and Education.

<http://www.ccsenet.org/journal/index.php/ass/article/view/29404>

American Planning Association (2017) "Characteristics and Guidelines of Great Public Spaces", Available at:

<https://www.planning.org/greatplaces/spaces/characteristics.htm>

Andini, D. N (2013). "EXPLORING THE SOCIAL LIFE OF URBAN RIVERFRONT PUBLIC SPACE A case study of Sudirman and Tendean Riverfront Quay in Banjarmasin", LANTING Journal of Architecture, V. 2, No. 1, pp. 36-50.

<https://edepot.wur.nl/176208>

Bentley, I.; Alcock, A., Murrain, P., McGlynn, S.; Smith, G. (1985). "Responsive environments: A manual for designers", London, The Architectural Press.

<https://www.routledge.com/Responsive-Environments/McGlynn-Smith-Alcock-Murrain-Bentley/p/book/9780750605663>

Bertsch, H. (2008). "The key elements to successful waterfront design", Real Estate Weekly, 54, 39.

<https://smartnet.niua.org/sites/default/files/resources/487-494.pdf>

Breen, A.; Rigby, D. (Eds) (1994). "Waterfronts: cities reclaim their edge", Unitedstate, McGraw-Hill, Inc.

- <https://www.amazon.com/Urban-Design-Downtown-Poetics-Politics/dp/0520209303>
- Lynch, K.; Hack, G. (1984). "Site Planning", MIT Press, Cambridge.
- <https://scihub.se/https://doi.org/10.1177%2F0739456X8500500108>
- Mabel, J.; Lehman, S.; Sivam, A. (2013). "The sustainable design of Water's Edge Public Spaces in the Asia Pacific region: smaller scale Australian examples and case studies in Sydney, Hong Kong and Singapore", State of Australian Cities Conference.
- <https://www.semanticscholar.org/paper/The-sustainable-design-of-Water's-Edge-Public-in-John-Lehmann/>
- Madanipour, A. (2003). "Public and Private Spaces of the city", Routledge, London and New York.
- https://www.researchgate.net/publication/236144085_Public_and_Private_Space_of_the_City
- Marcus, C.C.; Francis, C. (1990). "People Place: Design Guidelines for Urban Open Space", Van Nostrand Reinhold, New York.
- https://books.google.com/books/about/People_Place.html?id=tFVLM-A5hEgC
- MacKenzie, Annah (2015). "Place making And Place- Led Development", (Available at: <https://www.pps.org/reference/placemaking-and-place-led-development-a-new>)
- Mehta, V. (2014). "Evaluating Public Space", Journal of Urban Design, Volume 19, pp. 53-88.
- https://www.researchgate.net/publication/263555452_Evaluating_Public_Space
- Moretti, M. (2008). "Cities on Water and Waterfront Regeneration: A Strategic Challenge for the Future", Grundtvig, II meeting Rivers of Change-River/ Cities Warsaw, Poland.
- http://www.rivercities.nazwa.pl/www/download/m.moretti_warsaw2008.pdf
- New Zealand Ministry of Justice (2005). "National Guidelines for Crime Prevention through Environmental Design in New Zealand; Part 1: Seven Qualities of Safer Places", New Zealand.
- <https://www.justice.govt.nz/assets/Documents/Publications/cpted-part-1.pdf>
- Oldenburg, R. (1989). "The Great Good Place: Café, Coffee shops, Community centers, Beauty Parlors, Hou, D. (2009). "Urban Waterfront Landscape Planning", Master thesis, Blekinge Institute of Technology, Karlskrona, Sweden.
- <https://www.divaportal.org/smash/get/diva2:828355/FULLTEXT01.pdf>
- Hussein, H. (2006). "Urban recreational riverfronts: Successful revitalization elements", Journal of Design and the Built Environment, 1(2).
- <https://core.ac.uk/download/pdf/162013806.pdf>
- Jacobs, A.; Appleyard, D. (2007). "Toward an Urban Design Manifesto", Journal of the American Planning Association, pp. 112-120 (Published online: 26 Nov 2007.).
- <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01944368708976642>
- Jin, Jiayi (۲۰۱۳). "Urban Waterfront Regeneration - an evaluation of public open space in Kop van Zuid, Rotterdam", University of Nottingham, Nottingham, England.
- <https://www.researchgate.net/profile/Jiayi-Jin/publication/308061687>
- Kaplan, Cincin Seda; Erdoghan, Nevnihal (2016). "The Evaluation of waterfront as a public space in terms of the quality concept, case of Maltepe Fill Area", 13th International conference "Standardization, Prototypes and Quality: A means of Balkan countries collaboration", Brasov, Romania.
- https://www.researchgate.net/publication/335421842_The_Evaluation_of_Waterfront_as_a_Public_Space_in_Terms_of_the_Quality_Concept_Case_of_Maltepe_Fill_Area
- Kent, E. (۲۰۰۷). "Mistakes by the Lake, River, or Sea", Available on: <https://www.pps.org/article/waterfrontsgonewrong>
- Krier, L. (2011). "The Architecture of Community", Washington, DC: Island Press.
- <https://www.amazon.com/Architecture-Community-Leon-Krier/dp/1597265799>
- Lerup, L. (1972). "Environmental and Behavioral Congruence as a Measure of Goodness in Public Space: The case of Stockholm", Ekistics, 204, November, pp. 341-358.
- Lokaitou Sideries, A.; Banerjee, T. (1998): "Urban Design Downtowns: Poetics of Form", University of California press.

- Urban Design Associate (2005). "Sustainability framework", Toronto: Toronto waterfront Revitalization corporation, PP. 41.
- <https://waterfrontoronto.ca/nbe/wcm/connect/waterfront/bcc3810a-b3ae-46bd-b9b5-fc88d52f90c8/4a1fe4722fcae.pdf?MOD=AJPERES>
- Urban Redevelopment Authority of Singapore (2018). "What makes a good public space", Accessible at:
- <https://www.ura.gov.sg/ms/OurFavePlace/about/a-good-public-place>
- Van Raaij, W.F. (1983). "Shopping Center Evaluation and Patronage in the city of Rotterdam", Economic Psychology, 27.
- <http://alexandria.tue.nl/openaccess/Metis124381.pdf>
- Waterfront center (1999). "Urban Waterfront Manifesto ",Cape May, New Jersey, USA.
- <http://www.waterfrontcenter.org/about/manifesto.htm>
- Whyte, W.H. (1980)."The Social Life of Small Urban Spaces". Project for Public Space, New York.
- <https://www.booksfree.org/the-social-life-of-small-urban-spaces-by-william-h-whyte-pdf/>
- Xue, Bin Xia; Bi, Bing Shi. (2012). "The Evaluation on the Suitability of Public Place in Contemporary Urban Design", Advanced Materials Research : Advances in Civil Engineering and Architecture Innovation, Vol. 368-373, pp. 1862-186.
- <https://scihub.se/http://dx.doi.org/10.4028/www.scientific.net/AMR.368-373.1862>
- Yassin, A. B., Eves, C.; Mcdonagh, J. (2010). "An Evolution of waterfront Development in Malaysia", 16th Pacific Rim Real Estate Society Conference Wellington, pp 1-17.
- <https://eprints.qut.edu.au/39541/>
- Li Zhang, M.S. (2002). "AN EVALUATION OF AN URBAN RIVERFRONT PARK; RIVERFRONT PARK, SPOKANE, WASHINGTON", A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of MASTER OF SCIENCE IN LANDSCAPE ARCHITECTURE, WASHINGTON STATE UNIVERSITY The Department of Horticulture and Landscape Architecture.
- <https://research.libraries.wsu.edu/xmlui/handle/2376/75>
- General Stores, Bars, Hangouts, and how they Get you Through the Day", Paragon House, Newyork.
- https://books.google.com/books/about/The_Great_Good_Place.html?id=fmPaAAAAAMAAJ
- Project for Public Spaces (2009-C). "9 Steps to Creating a Great Waterfront", Available on:
- <https://www.pps.org/article/stepstocreatingagreatwaterfront>
- Project for Public Spaces (2009-D). "10 Qualities of a Great Waterfront Destination", Available on:
- <https://www.pps.org/article/10-qualities-of-a-great-waterfront>
- Radfar, M.R. (2013). "A generic framework for analyzing places in the public arena of cities: A mixed- methods syudy of cities across cultures", degree of Doctor of Philosophy, University of Northumbria, Newcastle, England.
- http://nrl.northumbria.ac.uk/id/eprint/17559/1/radfar_mohammad_phd.pdf
- Rostami, R.; Lamit, H.; Khoshnava, S. M.; Rostami, R. (2016). "Successful public places: A case study of historical Persian gardens", Urban Forestry & Urban Greening, Volume 15, pp. 211-224.
- <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1618866715001211>
- Rukiah, S.; Zainora, M. (2012). "Green infrastructure in waterfront development towards achieving sustainable environment: the case of Muar riverside", Malaysia, pp. 1-6.
- <https://publications.waset.org/9999016/sustainable-urban-waterfronts-using-sustainability-assessment-rating-system>
- Scottish Executive (۲۰۱۷). "Designing Places: A Policy Statement for Scotland", pp. 11-12.
- https://www.pkc.gov.uk/media/10571/DesigningStreets/pdf/Designing_Streets.pdf?m=634787375524630000
- Torre, L.A. (1989). "Waterfront development", Newyork, Van Nostrand Reinhold.
- <https://www.worldcat.org/title/waterfront-development/oclc/582036779>